

SEPT
OCT

1980

\$1.50

МИ І СВІТ

THE UKRAINIAN MAGAZINE

WE AND THE WORLD

РЕДАКТОР І ВИДАВЕЦЬ: МИКОЛА КОЛЯНКІВСЬКИЙ
Адреса для редакційної й адміністративної кореспонденції
(вплата грошей):

Му і Svit, Niagara Falls Art Gallery & Museum,
Queen Elizabeth Way, R.R.2, Niagara Falls, Ont. L2E 6S5, Canada
Tel. 356-1514 (Area code 416)

З М І С Т :

- Вол. Чепіга: На громадські засади
М. Колянківський: Три тижні в Україні
Мін. Марк МекГвіген: До проблеми роззброєння
М. К-ий: Так будувалися фундаменти
Іван Шаповал: Перші кроки українського кіна
Кароль Корбель: Страх перед літанням
С. Грибова: Українські вчені — члени закордонних академій
М. Точило: Тоже-українці (фейлетон)
Хроніка

ФОТА НА ОБКЛАДИНЦІ: "Канадійка", шамот, — скульптура Емануїла Миська, Львів (на першій сторінці обкладинки); на стор. 4 обкл.: "Зустріч двох культур", панель із фрески В. Курилика. "Український піонер" у Ніягарській галереї. Автобус зображує північно-американський прогрес, а весільні сани — українські традиції. Їх так важко тут зберігати — каже Курилик, — як їхати проти північного вітру на канадійській прерії.

Річна передплата для Канади, США і всіх інших держав — 9.00 доларів.

International Standard Serial Number ISSN 0027-5417

Authorized as second class mail by the Post Office Department, Ottawa,
and for payment of postage in cash.

Second class mail registration number 1676.

Володимир Чепіга

НА ГРОМАДСЬКІ ЗАСАДИ

(З книжки гуморесок "Прощайте віруси", Київ 1978)

Вранці у коридор готелю вискочив схвильований громадянин в окулярах, піжамах та одній пантофлі.

— Кран з місця зірвало! — зарепетував він, підбігши до чергової. — Ванну заливає!

— Ну й що? — холодно запитала чергова, не відриваючись од книги.

— Як що? — заволав громадянин. — Там уже води по коліна!

— Ви так кричите, ніби заливає вашу квартиру, — іронічно сказала чергова і зміряла громадянина поглядом від пантофлі до окулярів. — Між іншим, соромно з'являтися перед жінкою в такому вигляді. Ви б ще голим прибігли! До чого не вихований народ ці мужчини — просто неймовірно!

— Та при чім тут мій вигляд! — розпачливо простогнав громадянин. — Номер заливає! Треба викликати слюсаря! Врешті-решт у вас тут хтось за щось відповідає?

— Та відповідає, відповідає, заспокойтеся, — уїдливо сказала чергова і, зітхнувши, засунула книжку до шухляди стола. — Господи, що за пожилці пішли — і те їм не так, і це не так... Ну, добре, добре, не розмахуйте руками. Зараз усе зробимо. Напишемо заявочку, віднесемо до чергового адміністратора, вона завізує у старшого адміністратора, а він дасть на підпис директорів товаришу Зякіну. І все буде гаразд, так що нічого тут панікувати в самій піжамах...

Через півгодини чергова спустилася до адміністратора.

— Ах, Нінель, яка у тебе сьогодні зачіска! — вигукнула вона. — Невже сама робила?

— А хто ж іще! — з гордістю відповіла адміністраторка і, діставши із сумочки люстерко, уважливо оглянула своє волосся. — До речі, сьогодні у парфюмерно-му викинули такий шампунь, ти собі не уявляєш... Я про всяк узяла десять пляшечок.

Після того, як були повністю обговорені всі питання, пов'язані з виробництвом і застосуванням шампуню, а також і деякі проблеми інтимного характеру, чергова пішла нагору, але з півдорого повернулася.

— Ледве не забула, — сказала вона. — Там якийсь ненормальний слюсаря вимагас. Вибіг майже голий і став кричати, що його заливає.

— Голий? — зацікавлено перепитала адміністраторка.

— Нічого путнього, — махнула рукою чергова. —

Маленький, лисий і в окулярах.

— Шкода, — розчаровано сказала адміністраторка. — Божевільно люблю високих брюнетів. Ну, давай заявку...

Вона взяла папірець і пішла до старшого адміністратора. За годину, коли той поклав телефонну трубку, сказавши комусь на прощання: „І не забудь про баличок. Якщо не буде баличка, то не буде й мене”, — вона подала йому заявку.

— Що це? — суворо запитав адміністратор, покруктивши папірець у руках.

— З третього поверху, — пояснила адміністраторка. — У них якийсь голий бігас і кричить, що йому потрібен слюсар.

— А міліціонер йому не потрібен? — ще суворіше запитав старший адміністратор, проте поставив свій підпис. — Грець із ним. Якщо йому так уже потрібен слюсар — хай буде слюсар. Ми, зрештою, повинні дбати, щоб наші пожилці були задоволені...

Директор Зякін приїхав із чергової наради з міськкомунгоспу надвечір. Він дов-

го й здивовано розглядав заявку, яку йому заніс старший адміністратор, і навіть один раз підніс її до світла, ніби шукав водних знаків.

— І чого ж ви од мене хочете? — нарешті запитав він.

— Резолюції, — роз'яснив старший адміністратор. — Там голий зранку бігає...

— Хай би ще трохи побігав, — сердито сказав директор Зякін, ставлячи резолюцію. — Нічого б з ним не трапилося. Ні, в такій обстановці неможливо спокійно працювати. Ви мене до інфаркта доведете!

Коли старший адміністратор пішов, а директор Зякін зібрався трохи перепочити у кріслі-ліжку, в двері постукали й до кабінету забігла чергова з третього поверху.

— Ви вже підписали заявку, товаришу директор? От шкода, — засмутилася вона. — Ви не уявляєте: цей ненормальний сам розшукав у якомусь жеку слюсаря, заплатив йому три карбованці, і той полагодив кран...

— От і прекрасно, — мовив директор Зякін, намагаючись зрозуміти, про що йде мова. — Треба всіляко підтримувати й розвивати ініціативу та самодіяльність трудящих. Скажіть старшому адміністраторові, що я гаряче схвалюю цей почин і наказую негайно впровадити його в життя.

...Коли увечорі громадянин в окулярах прийшов до готелю, чергова разом із ключем од номера подала йому рахунок.

— За виклик слюсаря, — коротко проінформувала вона. — Це від сьогодні, завдяки вашому починові, теж входить у рахунок проживання в готелі.

І вона вказала громадянину на плакат, що висів у коридорі, сяючи свіжою фарбою:

„За несправні крани, батареї, труби і перегорілі лампочки адміністрація готелю відповідальності не несе“.

*

Розкладаються люди навіть зовсім нескладні.

М. Колянківський

ТРИ ТИЖНІ В УКРАЇНІ

Побували ми оце в гостях в Україні. Не вперше вже. Багато кого там знаємо і нас знають. Це не були вже відвідини рідкісних гостей, до яких готуються тижнями, — білять, прибирають. Дехто вже й голос наш впізнав, коли подзвонили: — О, то ви? Вітайте в Києві. Ми оце вже й вичікували, що десь приїхати повинні б!

Звичайно, не всіх давніх знайомих і приятелів ми мали змогу зустріти — в деякого телефон не працював, хтось змінив помешкання або перебував у відрядженні. Але було чимало дружніх зустрічей з тими, що їх знаємо вже більше десяти років, і багато нових знайомств, які входять на місце тих, які відійшли.

Загальна інформація

Обидвоє з дружиною ми були запрошені на тритижневе перебування Українським товариством дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами. Це орга-

нізація, яка підтримує контакти в галузі культури під цю пору із 102 державами в світі, у цьому числі і з Канадою та США. Наш формальний зв'язок із цим товариством встановився тому, що наш Музей Курилика є установою не тільки українського, але й всеканадського значення. Для повної інформації пояснюю, що існує в Києві й інше Товариство — „Україна”, яке підтримує зв'язок з українцями за кордоном і видає газету „Вісті з України” й тієї ж назви англomовний часопис.

Обидва ці товариства влаштовують подорожі менших чи більших культурних груп, що виїждять за кордон і бувають у Торонті, Нью Йорку і Ніягара Фаллс. Вони відвідують інколи і наш музей. Отож запрошення, яке ми одержали, це до деякої міри реванш. Воно догідне тим, що з хвилини переступлення кордону, чи причалення на українську землю, ми маємо постійних

супровідників, які допомагають нам у всіх технічних і побутових справах та влаштовують програми й зустрічі, яких ми не мали б, будучи туристами. Це корисне і нам, і тим, кого зустрічаємо.

Кошти транспорту ми й тепер, і за всіх раніших подорожей, оплачували самі. Цим разом купили квитки летунської лінії „Ер Франс” — Торонто — Київ і назад. У дорозі виявилось, однак, що „Ер Франс” везла нас тільки до Парижа. З Парижа до Києва ми їхали літаком „Аеро-флоту”, з Києва до Будапешту угорською лінією „Малев”, а з Будапешту до Цюриху і Торонта — швайцарською „Ер Свіс”.

Деяка, сполучена з цим невигода, мала й добру сторону. В Парижі, маючи декілька годин часу, ми змогли побувати в місті, походити знайомими бульварами, побачити пам'ятник Шевченкові на його площі при бульварі Сен Жермен і відвідати український католицький собор св. Володимира та давнього приятеля, о. канцлера М. Левенця. А в

поворотній дорозі провели пополудне і ніч у прекрасному місті Будапешт.

Кульмінаційною подією були відвідини рідних могил

Плянуючи подорож, я просив вивідати мені дозвіл побувати на могилі батька, який був 20 років учителем і помер у селі Панівці, Борщівського району Тернопільської області (це й місце мого народження) та на спільній могилі матері й сестри в селі Гермаківка того ж району, де я виростав. Для цього в три дні після приїзду до Києва ми поїхали нічним поїздом до центру області — міста Тернополя. Звідтіля в супроводі директора тернопільського „Інтуриста” і нашого київського асистента вирушили в полудне інтуристською „Волгою” таким відомим мені з студентських часів „гостинцем” (його звали тоді „царською дорогою”) через Тербовлю, Копичинці повз Чортків на Озеряни. Декілька разів я проїздив цей шлях велосипедом, будучи студентом, а в останнє, в час війни, коли поїзд зі

Львова доходив тільки до Тернополя, — в один бік пройшов пішки, а назад дістався „на палець”, фірами.

Час і стільки побаченого впродовж довгих років світу не затерли краси чарівних красвидів. Все наче б то застигло в давньому споми-ні. Тільки замість колишніх солом'яних хат стоять при дорозі муровані будиночки, вкриті бляхою або частіше — шифером, але без стіжків і стодол. Було дивно якось: сливе не в кожній з цих місцевостей жили колись знайомі мені люди, здавалося, все ще бачу їх реально, а вони живуть тільки у споминах. Уже й деякі місцевості затратили свої назви. Але обабіч шляху, як і колись, пливають дбайливо засіяні озиминою поля й ліси, чистенькі, як парки.

Біля Озерян, на межі Борщівського району ждав автомобіль — це секретар райкому виїхав зустріти нас і провести по своїх володіннях. Не зупиняючись, проїздимо місто Борщів, Волковецький ліс і спускаємось до села Кривча. Ось праворуч доріжка, що веде до славно-

звісних печер, про які ка-жеться, що сягають аж до Кам'яця Подільського. Кривецька гора ніяк не зменшилась. Наверху, як і давно, твердо стоїть старовинна турецька башта. Від неї вже тільки 5 кілометрів до моєї Гермаківки. Ось і горбок, на якому був колись камінний хрест, який відділяв поля двох сіл. Ліворуч ліс Глинка, а на обрії праворуч — ліс Муравинець. З Муравинця красм села Гермаківки та впоперек піль до Збруча проходить Вал Траяна — колишня межа римських володінь.

До Гермаківки ще повернемося, а тепер ідемо на Іване Пусте, Мельницю Подільську й Дзвинячку до Панівця. З цього шляху в погідний день можна побачити прекрасну панораму Зеленої Буковини, замкнуту ледь видніючими верхами Карпат. Але падає дощ і зір сягає не далше Дністрового яру. Ось проїздимо попри невеличкий ланок. Він, як і за мого дитинства, оточений липами. Колись, їдучи з батьками до Мельниці на ярмарок, я вигукував: „Це

мій ланок!", а батьків товариш, молодий учитель Данькевич, передразнював мене: „Ні, це мій!"...

До Панівець було б ближче з Дзвинячки оцією довіржкою через Дубину, але там завжди в цю пору бувало непроходиме болото. Таке й тепер, мабуть, бо машина райсекретаря веде нас на Окопський гостинець.

При в'їздах до сіл були колись за польської окупації написи польські або двомовні польсько-українські. Тепер вони розраховані, мабуть, на туристів, теж двомовні: російські й англійські. Та хіба заїздить сюди англomовна публіка?

А ось і з'їзд до села мого народження. Напис при дорозі українською: Панівці. Моє село завжди було консервативне. І як же це мій батько витримав учителювати у ньому двадцять років! Це було споконвічне прикордоння: 2 кілометри до Збруча й 3 до Дністра, а до залізничної станції біля двадцяти.

Під селом, коло старого цвинтаря, жде автомобіль голови сільради. Привіта-

лись і я прожогом кидаюсь до церкви — тієї, де мене хрестили. Вона, як і давно, оточена муром. Іду до фіртки, та на ній бачу ланцюг і колодку. З піль і городів починають підходити люди. „Церква у нас закрита! — кажуть. — Прилучили нас до Кудринців, там є священник”.

Ідучи сюди, я й не сподівався віднайти могилу батька, похованого 55 років тому. Та молоді люди пошукали старших, які ще пам'ятали „старого професора”. З'явився незабаром син моєї хресної мами й унука мого хресного батька. Знайшли старий кам'яний хрест із напів затертим написом. Не так давно, видно, хтось його підбілював. І могилку мого братчика знайшли, що помер був ще до мого народження.

А на від'їздному оточили мене широким і тісним колом та просили: „Допоможіть, щоб нам відкрили церкву. Старі ми й далеко ж нам до Кудринців ходити...”

Я передав їх і мою просьбу в Києві. Пообіцяли. От і радість була б, коли б здійс-

нилось їхнє бажання. Зберегли б пам'ять „старого професора” на дальші покоління.

Ніде в селі Панівцях ми не затримувались, бо наближався вечір і хотілося ще побувати на могилі матері.

Кудриньцьким гостинцем попри Михайлівку ми повернулися до Іваня і звідтіля до Гермаківки. Там голова сільради ждав нас у Будинку культури. Гермаківка більше село, до війни мало біля 3.000 душ, тепер менше двох з половиною. У Будинку культури на стінах бачу таблиці з іменами тих, хто поляг на війні. Багато знайомих прізвищ. Неподалік графік із здобутками села: Біля сотні молодих людей закінчили інститути, є двоє кандидатів наук, багато лікарів, інженерів, учителів.

Підійшов головний бухгалтер, тямлю його ще молодим хлопцем. Учительки — це сусідські дівчата, яких пам'ятаю ще дітьми.

На цвинтарі, біля могили матері й сестри, зібрався гурт людей, для яких моя мати була також близькою. На могилі багато цвітів. Но-

ві й засохлі китиці. Ці добрі люди були з мою матір'ю тоді, коли мене не було. І були до кінця.

З цвинтаря хочу поїхати, щоб поглянути на хатину, яку я допоміг матері побудувати на старості її років, але мені кажуть, що там направляють дорогу, годі доїхати. Супровідні машини завертають у бік лісничівки, де робитимуть нам прийняття, але я велю шоферові нашого автомобіля їхати в бік церкви. Підходжу до критої бляхою хатини, вона замкнута. Живе там, кажуть, якась стара жінка. Хай живе собі з Богом! Я діткнувсь дверей і досить мені цього. Наздогоняють нас дві інші машини, мій київський асистент щось там вигукує, але мовкне, коли кажу: „В цій хаті жила й померла моя мати!”...

Старий лісничий, який нас вгощає, мені особливо дорогий. Це про нього писала мати, що допомагав їй паливом у скрутні хвилини. А загалом лісничий М. Г. Денека незвичайна людина. За останніх 25 років він потрапив створити біля лісничів-

ки на площі 25 гектарів дендропарк, що славиться по всій Україні. Про нього видана книжка - довідник і накручено фільм. Росте там понад дві тисячі порід дерев і кущів, яких батьківщиною є багато країн Європи, Азія, Південна Африка, Австралія, Північна й Південна Америка, Японія, Канарійські острови і т. д. Їх ростові сприяє особливо лагідний клімат цього закутка Поділля.

Ми привезли з гермаківського дендропарку паросток і насіння одного особливо цікавого дерева — обліпиhi, дуже мальовничого і корисного, бо його їстівні ягоди своїм вмістом вітаміну „С” не залишаються позаду цитрусових.

Балансом була подорож до Москви

В нас не було справ у Москві. Триденне перебування там було включене в нашу програму на те, мабуть, щоб збалансувати враження з рідних сіл. Нікого з офіційних чинників ми в Москві не зустрічали. Нашим провідником був там молодий

хлопець, родом з Харкова, що в 21 років закінчив університетські студії і добре говорить англійською мовою. При нас він пригадав собі також вже призабуту українську.

Цікаво було нам уже вдруге оглянути Третьяківську галерею й особливо її багаті збірки портретів, у цьому числі дві залі робіт славетних малярів українського роду — Дмитра Левицького та Володимира Боровиковського. Багато репрезентована там також творчість українських майстрів дев'ятнадцятого й початку двадцятого століття та найдавніша іконографія.

Дуже багатими є збірки Пушкінського музею й особливо унікальними за якістю і красою численні твори французьких імпресіоністів.

В Манежі, поблизу Кремля, була велика за кількістю виставка праць сучасних російських мистців. Цікавішими були твори ближчі до прикладного мистецтва, все інше, за виїмком двох-трьох імен, пересічне. Правда, це були не вибрані майстри, а перекрій творчо-

сті відомих і невідомих малярів.

Повезли нас подивитись на Бородінську панораму, олімпійське село (здалека) та новий стадіон.

Москва — велике місто, яке все ще перебуває в будові. Вражають широкі бульвари і нові квартали, що виростили на давніх передмістях. Порівнюючи з ними, Кремль із своїми соборами й розмальованими та покритими золотом банями видається коштовною музейною мініатюрою з далекої давнини, різким контрастом до свого довкілля.

Куди краще зберегли свою реальність палац, дівчий монастир, собор й аркади в посіlostях князів Юсупових в Архангельському, які й тепер перебувають, як і раніше, у своєму природному оточенні лісів і Москви-річки.

Росіяни, реальний і ніяк не сентиментальний народ, дуже любляють казку. Балет Чайковського „Лебедине озеро” так не сходить із їх репертуарів. Тож дивились ми його в Москві (в котрій уже раз?) і цим разом

було навіть цікавіше, як будь-коли досі. З третього ряду крісел у партері інтересно було спостерігати працю кожного мускулу ніг і рук майстрів танцю.

Київ

Більшість нашого часу ми провели в столиці України. Туди приїхали, двічі туди поверталися — зі Львова і з Москви, і звідтіля відїхали. Познайомилися з ним тепер краще, як будь-коли досі, бо мали багато часу їздити й ходити його вулицями.

Київ, хоч уже він і двомільйонове місто, не втомлює. Зберіг свою затишність, свою безпосередність, — є в ньому щось інтимне, тепле, рідне. Відчуваєте це в краєвиді, в природі, і в людях.

Були ми у відкритому для богослужб Володимирському соборі — на вечірні. Порівнюючи з минулими роками, бачили там куди більше народу, і більше молоді. Що її приводить — потреба душі, чи цікавість, годі сказати. Декілька днів раніше ми були в неділю у тернопіль-

ській церкві Різдва Христо-вого. Там бачили тільки старших людей. Для молодих була, може, ще надто рання година. Під церквою рядом сиділи жебраки. Дали їм по монеті й розговорились. Найкраще місце, біля самих дверей церковних, зайняла бабка із Суздаля. Інші були „тутешні”. Жодне з них не знало імен священиків. Остання жінка запитала, звідки ми? Коли почула, що з Канади, декілька разів повторила, зітхнувши. „Канада, ох, Канада!”...

Оглядали відновлені церкви — музеї Кирилівську й Андріївську. У лаврській Трапезній була виставка „Сорочинський іконостас”. Недавно відреставрований, він має незабаром повернутися до Сорочинців.

Знову побували у Святій Софії, яка ніколи не заперестане зворушувати гармонійністю форм, багатством розписів і „Непорушною стіною”. Там, і біля усіх історичних пам’яток, постійні довгі черги народу.

Як завжди, дуже цікаво було дивитись прекрасно влаштовану виставку Кош-

товностей України, із хронологічно розміщеними скарбами, знахідками археологів. Там перше місце займають пребагаті й унікальні своєю майстерністю золоті скарби із скитських могил. Не все тут виставлене, бо дещо, як ось славна Пектораль, — нам сказали — перебуває на обмінних виставках по різних країнах світу та в інших музеях СРСР. Тут виставлена тільки її не надто вдава копія. Археологічні розкопки тривають і збірка постійно росте.

Дуже теплою була візита в колишнього заступника Голови Ради Міністрів УРСР, а тепер заступника президента Академії Наук України — Петра Т. Тронька. Він прийняв нас у старовинному будинку, що його займає Українське товариство охорони пам’яток культури, якого головою він є від його заснування. Це добровільне громадське товариство нараховує тепер в Україні 15 мільйонів членів, що вплачують мінімальну річну вкладку (20 копійок дорослі і 10 шкільні діти). Так зібрано досі біля 40

мільйонів карбованців, що допомогли зберегти і відновити багато тисяч пам'яток української культури.

Влаштовано нам візиту і в екзарха Російської православної церкви в Україні, митрополита Філарета, який прийняв нас у присутності архієпископа Макарія і нашого сопутника — заступника завідуючого відділом культурних зв'язків із капіталістичними країнами. Я вручив Екзархові наш альбом „Страстей Христових” В. Курилика, а митрополит мені автографовану книгу „Київська Свята Софія”.

Були в нас формальні й півформальні візити в Українському товаристві дружби із зарубіжними країнами (вітальна і дві заключні — з головою Президії — Василем Осначем і з заступником голови — Георгієм А. Тихолазом), в Товаристві „Україна”, індивідуальні і збірні зустрічі з деякими письменниками й журналістами. Дуже мало було змоги зустріти мистців. Випадково ми приїхали саме в день відкриття й побували на виставці праць Івана

Марчука, що відбувалася в Будинку письменників (це була перша виставка будь-коли влаштована письменниками в Києві). Марчук, з яким ми знайомі давно, стилем і проблематикою дещо відрізняється від інших тамошніх мистців, отже не було досі в Києві його виставки, влаштованої Спілкою художників. Першою виставила його Москва. Ну й виставлялись його речі у т. зв. „неконформістських” виставках за кордоном, в цьому і в Канаді та США.

Збірки „неконформістського” мистецтва існують в Києві в домах приватних колекціонерів, так само, як існують також (часто і в нехристиян) збірки старовинних ікон. Нам влаштовано було формальні відвідини двох колекцій із такими збірками мистецтва першого чвертьріччя нашого століття, що їх позаздрив би не один тутешній музей.

Були ми в Києві на двох вечорах (один з них відбувся пополудні), влаштованих Спілкою письменників України: Це був вечір з нагоди 80-річчя з дня народжен-

ня письменника Олександра Копиленка (помер в 1958 році). Він відбувався в залі Педагогічного інституту при вулиці Тургенівській. Головував письменник Юрій Збанацький і слово про Копиленка виголосив Юрій Кобилецький. Із спогадами виступила низка письменників, яких в Президії засідало біля двадцяти. Всі говорили українською мовою й один лиш російською. Також рідко чулося російську між публікою.

Другий вечір, присвячений 275-річчю з дня народження грузинського поета Давида Гурамішвілі, який жив і похований у Миргороді на Полтавщині, відбувся в Київській консерваторії при вул. Маркса. Головував на ньому Микола Бажан, головну промову виголосив Віталій Коротич, з читанням віршів українською мовою виступили Іван Драч, Дмитро Павличко, Олександр Підсуха і Микола Вінграновський. Присутньою на вечорі була формальна делегація Грузії, що засідала в Президії побіч репрезентантів уряду й партії УРСР. Де-

легат Спілки письменників СРСР прочитав, мабуть, цілу свою книгу сонетів російською (предовго і нудно), один грузин виголосив свого вірша грузинською, решта ж грузинів промовляла і читала тільки російською. Були між ними й такі, що з української перекладають українських поетів. Потім відбулася музична програма заповідана виключно російською й на тій мові виконувалась більшість пісень. Виступали російською і Дмитро Гнатюк, і навіть тріо бандуристок, зодягнутих у полтавські строї.

До речі, російською співало в Тернополі на концерті з нагоди „Дня учителя” і тріо дівчат, зодягнутих у гуцульські строї. Нам здається, для такої справи треба б їх переодягти у російську або бодай у вечірну носу.

Справжнім нашим святом було відвідання недавно відновленого будинку в Києві, поблизу Хрещатика, де жив декілька місяців Тарас Шевченко. Це із великим смаком і справжньою любов'ю влаштований музей — філія

Київського Музею Шевченка. Там виставлено й одяг, сорочку і піджак Т. Шевченка, і його особисті речі — палітра, пензлі, різці, фотографії, перші видання Кобзаря. В самому Музеї Шевченка пощастило нам ще принагідно зустріти колишнього заслуженого директора й шевченкознавця Катерину Дорошенко, яка вже на пенсії. Знову поглянули на колишній наш і мистця подарунок „Дух Шевченка в Канаді” — картину Василя Курилика, яка там зберігається.

Були ще в нас відвідини знаменитого київського скансену — Музею народної архітектури під голим небом, де можна побачити зразки давніх будівель з різних частин України, включно церков і хат із XVI століття. В забудованнях давнє устаткування, вишивки, килими й давні знаряддя праці. Музей все ще в стадії будівництва. В нього прекрасні терени, що відповідають топографії різних частин України.

У домі товариства „Україна” оглянули на коридорах

фотовиставку канадійця Михайла Семака і виставку картин Михайла Романишина.

Окремим переживанням було одне пополудне на Байковому кладовищі. Хоч були ми вже там декілька років тому, то почування залишаються такими ж глибокими. Тут стільки ж недавньої української історії в усіх її аспектах: Леся Українка, Михайло Грушевський, Саксаганський, Петрусенко, Яновський, Рильський, Тичина, Остап Вишня, Петрицький... Хіба перелічиш. А й знайомих наших чимало: Василь Касіян, Микола Глуценко, Юрій Смолич, Галина Кальченко.

Вже тільки невеличка ділянка вільного місця залилася на Байковому. Така ж тіснота й на інших київських цвинтарях. Тому й будується ось поблизу Байкового кладовища модерний крематорій з терасами на попіл.

Місто Київ продовжує рости. За останні два-три роки виринула нова підміська дільниця за Дніпром — Оболонь, де житиме 200.000

людей. Почалась уже прокладатись до неї нова лінія київського Метра (підземки).

Проблеми дня

Інфляція, яка навістила весь світ, видна й в СРСР. Публічний транспорт (підземка, автобуси, таксі, телефони) все ще дешеві. Але автомобілі й бензина (30 коп. за літр) багато дорожчі від наших цін, зваживши зокрема на вчетверо нижчі заробітні платні.

В наслідок несприятливої погоди жнива не були найкращі. На західно-українських землях повені й зливні дощі зменшили збори картоплі, цибулі. Навіть і тепер, восені, відчувається скрізь нестача горюдини. Також і в дорогих ресторанах єдиною городиною є буряки і погана морква. Нестачі хліба немає, але багато хто сушить сухарі на важчий час.

Скрізь, і зокрема в Москві, обмежено консумпцію м'яса. На базарах у Львові та Києві вибір харчових продуктів куди більший, але ціни високі. За кращими продуктами в крамницях — черги.

По містах люди одягнуті краще, як тому декілька років назад.

Зустріли нашого співака

В готелях Інтуриста в Києві та Львові траплялися нам вже не раз найнесподіваніші зустрічі. Цим разом ми зустріли одного ранку в готелі „Дніпро” в Києві відомого торонтонського співака Йосипа Гошуляка. Сказав нам, що запрошений на концертне турне й того дня співатиме з московською співачкою Левко в Колонному залі київської філармонії. Ми повідомили деякого з киян про концерт (на афіші прізвища Й. Гошуляка не було) й самі вибрались, але виступ канадського співака в Києві пересунуто на пізнішу дату.

Отож не пощастило нам бути на жодному з концертів Й. Гошуляка в Україні. Але вже в день нашого виїзду принесли нам до готелю три афіші. Одна заповідала на 13 жовтня 1980 р. „Концерт популярної вокальної та інструментальної музики” в Чернівецькій обласній філармонії. Участь

мали брати: Йосип Гошуляк, бас і Камерний оркестр філармонії. Друга афіша повідомляла про Концерт Йосипа Гошуляка з участю тріо бандуристок (Серняк, Хома, Василевич) у Львівському залі філармонії ім. С. Людкевича, що мав відбутися 15 жовтня. Врешті третя афіша запрошувала на виступ солістки Театру опери й балету ім. Т. Г. Шевченка і Йосипа Гошуляка в Колонному залі Київської державної філармонії ім. М. В. Лисенка — 20 жовтня 1980. В програмі мали бути арії з опер, романси і народні пісні.

В Чернівцях і Києві акомпанював Й. Гошулякові на фортепіані концертмайстер Натан Шульман.

Прекрасний Будапешт

Повертаючись нічним поїздом з Москви, ми познайомилися з угорським фізиком, який брав участь в наукових конференціях. Склалося так, що він, як і ми, мав провести ще кілька днів у Києві й потім повертатися тим самим літаком до Будапешту (взимку літак з Ки-

єва до Будапешту є тільки один раз в тиждень). Для нас це було справжнє щастя, бо цей молодий науковець запропонував провезти нас своїм автомобілем по столиці Угорщини.

Ми не мали угорської візи, але її дали нам без клопоту на аеропорті. Будапешт має велике летовище. Його відвідує, як і нашу Ніагару, біля 15 мільйонів туристів річно. Враз з нашим літаком прибуло ще декілька літаків з Німеччини й Італії, отже перевірка паспортів зайняла багато часу. Заки примістились на нічліг у приватному домі (в готелях годі було дістати місце), був уже вечір. Тож довелося нам бацити тільки вечірній Будапешт.

З першого уже погляду бачили, що це в повному значенні слова європейське місто. Багато прохожих, світла, великі виставові вікна, вдосталь усякого товару. Нічна панорама Будапешту рівна красою, або й краща, від славної в усьому світі панорами міста Сан Франціско. Багато старовинних будівель, замок, давні цер-

кви. Ми відвідали мешкання наших нових знайомих, познайомилися з їх гарною родиною, спільно повечеряли в ресторані. Страви, обслуга й приміщення були на високому рівні. Ціни дуже приступні.

Маляри мають усе. Єдиною їх проблемою є знову ж

невисокі заробітні платні. Саме це (нестача твердої валюти) обмежує їх подорожування по державах західного світу.

Отож в Україні люди мріють про те, щоб побувати в Угорщині, а маляри мріють, щоб мати змогу відвідати США або Канаду.

ТРЕТЬОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НЕ УНИКНУТИ?

Анкета, проведена канадським Департаментом національної оборони виявляє, що більшість канадців кожного віку сподіваються світової війни в найближчому десятилітті.

Експерти думають, що така війна може вибухнути в наслідок припадку, або розвинути з якогось локального конфлікту. В руках поодиноких держав, навіть і невеликих, нагромадились великі арсенали зброї. Напр. Ізраїль сьогодні вже має таку повітряну силу, як Англія і Франція разом взяті.

Важко уявити собі нищівну дію теперішньої зброї. Коли б в Нью-Йорку на Мангеттені вибухла тільки одна тактична атомової сили однієї мегатонни, то загинуло б більше людей, як під час Американської революції, Мексиканської війни, американської Цивільної війни, Іспансько-американської війни, Першої світової війни, Другої світової війни, Корейської і В'єтнамської воєн.

НАЙБІЛЬША У СВІТІ КНИГАРНЯ

При Едвард вулиці у Торонті (один блок на північ від Ітон'с Центру) відкрилась "Найбільша книгарня світу" (такою вона є і так називається). Вона займає площу двох футбольних піль і виставлятиме півтора мільйона книжок. Її власник Джек Кол сподівається продати першого року на 1,5 мільйона доларів книжок.

Д-р Марк МекГвіген
Міністр закорд. справ Канади

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗЗБРОЄННЯ

(Доповідь, виголошена у Вотерлу університеті)

Я вдячний вам за те, що запросили мене говорити на цьому симпозіумі, присвяченому справі роззброєння. Як організатори цього збору знають, це одна з найважливіших сьогодні проблем у наших міжнародних взаєминах. Я особисто цікавлюся цією темою вже від багатьох років й особливо від часу, коли перейняв свій теперішній пост. Всього місяць тому я виступив з промовою на цю саму тему перед групою парламентаристів 15 держав у Нью Йорку при нагоді відкриття Генеральної асамблеї Об'єднаних Націй. Сьогодні дозволю собі повторити основні пункти з того виступу.

В обидвох військових альянсах розвинутого світу безпека базується головню на системі залякування, що її основним компонентом є стабільна рівновага сил. Це взаємне залякування було

найважливішим елементом, який зумів впродовж минулих 35 років запобігти війні, в якій були б застосовані всі наймогутніші роди зброї. Така форма безпеки, ясно, не є ідеальною, бо несе з собою ризик взаємного знищення. Справжня безпека заіснувала б тільки тоді, коли б пощастило зреалізувати роззброєння шляхом міжнародного договору. А тим часом нашою безпосередньою ціллю мусить бути осягнення безпеки шляхом зменшення зброєнь — їх деструктивної сили і коштів.

Але чи в цей спосіб досягнемо справжньої безпеки в найширшому розумінні слова? Повідомлення Комісії Брандта про міжнародну ситуацію закликає до нової концепції безпеки такими словами:

„Важливе завдання конструктивної міжнародної політики повинно базуватися

на новому й ширшому розумінні поняття 'безпеки', що не було б обмежене тільки до мілітарних аспектів".

Уточнюючи, Рапорт каже:

„Історія навчає нас, що війни приносять голод, але ми не беремо до уваги того, що й масове зубожіння може вести до війни й нищівного хаосу. Де панує голод, там не може бути миру. Той, хто хоче зупинити війну, мусять також вилімінувати масові злидні. В моральному аспекті немає різниці, чи людина загине у війні, чи вона засуджена померти від голоду, спричиненого людською байдужістю”.

Отож, говорячи про роззброєння, яке є вітальним елементом безпеки, я говоритиму також про покращання умов життя і про взаємовідношення між роззброєнням та розвитком. В цьому аспекті роззброїться означатиме щось більше, як тільки вижити. Якщо додати б тільки малу частину з тих понад 500 бiльйонiв доларiв, якi витрачається тепер на вiйськовi цiлi до тих 20 бiльйонiв, якi видається

на допомогу потребуючим, то була б можливість вчинити реальний і навіть драматичний прогрес в розв'язанні існуючих проблем покращання умов людського життя.

Всесвітні військові витрати обраховуються тепер на 500 бiльйонiв доларiв рiчно. Це понад один бiльйон на день і майже один мiльйон на хвилину. Від Другої світової війни безпосередні витрати на зброєві перегони перевищили шість трiльйонiв доларiв, це стiльки, майже, як нацiональна продукцiя усього свiту за 1975 рiк. Шість держав — СРСР, США, Китай, Францiя, Англія і Федеральна республіка Нiмеччини — вчинили 72% цих вiйськових витрат, витратили 96% всiх коштів на вiйськовi дослiди і є експортерами 90% всiх достав вiснних матерiялiв та 95% достав бiльшої зброї для недорозвинутих країн.

Це зрозуміле, що країни в стадії розвитку хочуть глядіти на великі вiйськовi витрати розвинутих країн та підкреслювати економiчні мотиви для роззброєння.

Але військові витрати слід розглядати також у відношенні до багатства кожної країни. Країни в стадії розвитку мають понад 50% світового населення, а витрачають всього тільки біля 14% військового бюджету світу. З цього дві треті витрат припадає на Китай. Хоч це й виглядає не багато, порівнюючи до заможних країн, але дуже багато у відношенні до їх ресурсів та економічних потреб. На жаль, їх витрати на зброю ростуть швидким темпом і за останніх десяти років підвищились із 6% на 14%.

При цьому не всі країни в розвитку підвищили свої військові витрати однаково. Південна Америка витратила за п'ять літ після 1973 року менше, як за п'ять попередніх. Найбільший ріст припадає на держави Близького Сходу, яких військовий бюджет зростав кожного року на 12,5%, порівнюючи з НАТО, що його бюджет зріс тільки на 3%.

Хоч збільшення витрат на Близькому Сході було спричинене у великій мірі напруженою ситуацією на тому

терені, то правдою є, що вищий прихід держав у розвитку спричиняє швидкий ріст військових витрат. Наприклад, військові витрати країн ОПЕК зростали за останніх десяти років щорічно на 15%.

Але тягар мілітарних витрат найкраще видний, коли порівнювати його у відношенні до всього національного приходу. В цьому відношенні Близький Схід перевищує всі інші райони світу. Оборонний бюджет 11 держав того району зуживав 17% національного свого приходу. Єгипет витрачав у половині 70-их років 25% свого національного приходу на зброєння. НАТО, держави Варшавського договору і більшість держав Далекого Сходу витрачають біля 4% нац. доходу, 32 країни Африки — 2,5%.

Говорячи про військові витрати, треба мати на увазі, що 80% з них іде на конвенційну зброю. Не зменшуючи страхіття атомової загрози, слід пам'ятати, що від конвенційної зброї загинуло в 133 війнах після закінчення Другої світової війни 25

мільйонів людей. Тому Канада вважає, що роззброєнєві заходи не слід тільки обмежувати до нуклеарної загрози.

Питання обмеження продажі конвенційної зброї є дуже важливим аспектом роззброєння. Біля двох третіх із 20 бiльйонiв вартості зброї продається щороку до країн у розвитку. З цієї причини Канада підтримала проєкт створення в ОН рєстру продажу зброї. Ми робимо це не тому, щоб обмежувати оборонні можливості держав у розвитку, а на те, щоб зменшити витрати тих країн і збільшити їх розвиткові можливості. На жаль, цей проєкт не перейшов в наслідок спротиву держав-імпортерів зброї із Східного блоку та з деяких західних країн.

Хоч пропорція витрат на зброєння у розвинутих країнах становить тільки 4% національного доходу, то багато компаній у тих державах узалежнюють від нього своє існування. Впродовж років уважалося, що військові витрати добрі для економії і сприяють розвиткові техно-

логії. Насправді останнім часом куди більше високої технології розвивається на невійськовій продукції. Труднощі, які мали б деякі галузі промисловості у випадку обмеження зброєнь, можна рекомпенсувати в інший спосіб.

З цією метою Об'єднані Нації покликали групу експертів, щоб прослїдила взаємовідношення поміж роззброєнням і розвитком, тобто — наскільки роззброєння сприяло б створенню нового міжнародного економічного порядку. Ідеться тут також про заходи, які зменшили б тридніщі в переключенні військової на невійськову промислову продукцію. Якщо наслідок студії переконає тих, чиє життя є залежне сьогодні від мілітарної продукції, то вони ставитимуть менший спротив роззброєнню.

Канада сприяє цій акції різними способами. Департамент закордонних справ створив дві студії, які прослїджують канадські й американські військові витрати й імпакт роззброєння на канадську економію. Крім цьо-

го, як ОН завершить студії і у вересні 1981 проголосить результат, канадський уряд спопуляризує ці дані серед свого населення, щоб запобігти страхові перед роззброєнням.

Знаю, що я не згадав тут про участь Канади в багатьох роззброєневих переговорах і дискусіях, почавши від тих, які стосуються повної заборони нуклеарних дослідів, до тих, що мають на меті обмеження хімічної й радіологічної зброї. Також не говорив я про безперечно життєві взаємини між надпотугами і про різні обабічні роззброєневі дискусії й постанови. Тому, що ці теми дискутуються дуже часто в наслідок їх безпосередності й ваги, я думав, що вам цікавіше кинути оком на дальший економічний аспект роззброєння і зокрема на відношення між роззброєнням і покращанням життєвого стандарту.

Закінчуючи, я хотів би підкреслити роллю, яку по-

винні відіграти академічні чинники, професори і студенти, в справі роззброєння — визнаючи реальність цієї проблеми й протидіючи силам інертності. Проблема роззброєння існує в нас багато декад, але форма нового економічного порядку виринула недавно. Однак свідомість наших труднощів ще не наблизилася до їх розв'язки. Ця невдача може бути для багатьох джерелом розчарування, розпуки і цинізму. У кінцевій аналізі це могло б бути найбільшою перешкодою в успішній акції. Нам слід відкинути поняття, що є наївністю боротись за роззброєння у світі, якому загрожує зброєння двох надпотуг. Також мусимо допомогти людям зрозуміти, що нам усім слід працювати над тим, щоб знести економічну прірву, яка поділяє світ на дуже багатих і дуже убогих.

Думаю, що ця мета є вартою наших зусиль, вашого й мого.

*

— Не лякайтесь, діточки! Це я — ваша любя матуся. Я просто купила собі новий капелюшок.

ТАК БУДУВАЛИСЯ ФУНДАМЕНТИ

21 серпня 1968.

Від Василя Касіяна прийшов несподіваний лист: він вийшов з лікарні і відчуває себе добре. Лист дуже сердечний.

У нас клопіт з грошима. Конче продати б кілька картин, бо не проживемо. Надії малі. Нема замовлень на виставки.

3 вересня 1968.

Вирішили позичити в кредитівці 3.000 дол. Якийсь час перетриваємо, а там якось Бог дасть. Коли б нарешті оформилось наше купно картин з України. Я написав листа заступнику голови Ради міністрів УРСР, Петрові Т. Троньку й вислав копії Товариству Дружби, Спілці художників України й амбасадорові Шпедьку в Оттаві.

14 вересня 1968.

Два дні тому був лист „Ново-експорту” з Москви. Далі настоюють, щоб прислати їм гарантію міжнародного банку на суму закупна картин.

17 жовтня 1968.

У нас був з прощальною візитом амбасадор Іван Т. Шпедько. Виїздить на вищій пост в міністерстві закордонних справ в Москву. Сказав, що його наступником в Оттаві буде також українець — Мірошниченко.

19 жовтня 1968.

Трудності й клопоти завжди бувають у нас стимулом для нових плянів. Ми вирішили оце шукати більшого терену, де б могли побудувати нашу давню мрію — музей українського образотворчого мистецтва. Зваживши різні можливі локації, вибрали місто Ніагара Фаллс — найвідомішу місцевість у світі. Отож одного дня поїхали туди і відразу знайшли два акри землі, які фронтом межують з автострадою Квін Елізабет Вей, а позаду — з відногою ріки Ніагари — „Гайдро-канал”. Цінили за неї 7.000 долярів, ми запропонували — 5.000 й сьогодні одержали згоду. Вплатили як завдаток 100

дол., а дальших 1400 дол. маємо заплатити до 18 листопада, — може пощастить їх позичити. Решта на п'ятьрічні сплати.

1 листопада 1968.

Маю обіцяну позику в кредитівці св. Миколи, отже зможемо купити землю. Вчора я говорив телефоном з архітектором Радославом Жуком. Приїде подивитися на нашу площу.

В нашій галереї при Йонгу відбувається тепер дуже добра виставка фотографій Ол. Флорука. Багато відвідувачів, в „Гловб енд Мейл” була поміщена репродукція однієї з робіт.

Вже друкується книжка моїх сатир і фейлетонів „Амбасадори”. Друкуємо також різдвяну картку „930 років Софії Київській” (відбитки з авторських дощок І. В. Батечка, Київ).

15 листопада 1968.

Вчора було відкриття виставки В. Свириденка. Досить мало людей. Ще раз переконуюся, що українцям галерея при вул. Йонг не потрібна.

7 грудня 1968.

Сенатор Ендрю Томпсон робив прийняття для преси. Там ми познайомилися й довше говорили з міністром імміграції МекЕкеном. Кажав, що приїде відкрити нашу галерею в Ніягара Фаллс. Сенатор Томпсон був у наших торонтонських галереях часто, йому дуже подобається Микола Кричевський.

17 грудня 1968.

В неділю 15 грудня відбулося в нас відкриття гарної збірної виставки картин і графік з України, в цьому найбільше творів нами привезених. Був успіх — біля 200 осіб. Нотатки про виставку появилися в усіх чотирьох канадських українських тижневиках: „Наша Мета”, „Гомін України”, „Новий Шлях” і „Український Голос”.

Ми примушені були винайняти наш будинок і галерею при вул. Йонг. Смішно, наші люди не жалують за галереєю, а навпаки — gratулюють, що пощастило їй винайняти. Зовсім помішані поняття.

30 березня 1969.

Сьогодні відкривається у нас виставка кольорових і чорних ліноритів Олександра Губар'єва з Києва.

Ми зробили собі чудову подорож нашим стареньким автомобілем, якому минуло 100.000 миль, — до Ст. Пітерсбургу і Маямі, а звідтіля літаком до Монтего Бей на Ямаїці. Подорозі побували в мистців — Аки Перейми в Трой, Огайо і в Іванни Прийми в Палм Біч на Флоріді.

З Москви прийшов лист, настоюють на гарантію. З допомогою Нестора Ріпецького я домовився з Монтреальським банком і дістану гарантію на суму 10.000 доларів. Може врешті надійдуть картини.

16 квітня 1969.

Маємо несподівану прогулянку. Завтра летимо на два дні на Гавасу Лейк в Арізоні. Наш приятель, Нестор Ріпецький, має представництво компанії, яка там будує місто. Клієнтів возять власні літаки фірми.

Вчора їздили на наші акри в Ніягарі і посадили па-

м'ятну сосну. Дуже нам подобається там.

13 травня 1969.

Прийшов лист від Миколи Глуценка. Пише, що підписав для нас запрошення приїхати в Україну в місяці серпні.

22 липня 1969.

Вчора прийшов лист з Ново-експорту. Пишуть, що все полагоджено з картинами, треба тільки перевірити, чи вони є ще в Києві.

26 липня 1969.

Прийшов лист від М. Глуценка. Пише, що наші картини відійшли з Києва до Москви й Ново-експорт має їх нам переслати. Певно, це потриває ще декілька місяців, але добре, що вже щось робиться.

10 серпня 1969.

Запрошення ще нема, віз також нема. Є лист від Глуценка, що запрошення давно вислане.

Радослав Жук привіз нам плян галереї в Ніягара Фаллс, дуже гарний. А головне такий, що могли б ми нарешті своїми силами побудувати. (Згодом Р. Жук

зробив проєкт більшої будівлі, за яким була побудована галерея, — прим. Ред.).

11 листопада 1969.

Багато часу пройшло. Побували в Україні. Остаточ-но полагодили справу заку-пна картин.

Коли це пишу, маю вже повідомлення з корабля, що картини плывуть до нас. З собою ми привезли моноти-пії Тетяни Яблонської, вже відбувається їх виставка. На відкритті було біля 250 осіб, в цьому й мін. Іван Яремко з дружиною. Маємо також нові монотипії Глуценка.

Почали ми в Ніягара Фалле старання про дозвіл на будову музею і зустрі-лись з першими трудноща-ми. Не вповні відповідає зо-на.

2 грудня 1969.

Нарешті 22 листопада прийшли картини з Украї-ни. Люди зачаровані. Непогано продаються.

30 грудня 1969.

Сьогодні вислав Ново-експортів 2.400 доларів, але продаж сповільнився. Не так легко все продати.

Критик Кей Крітцвайзер помістила в щоденнику „Глоб енд Мейл” статтю під заголовком „Запах Ка-нади в українському мистец-тві”, в якій дає огляд й оцін-ку імпортованих з України картин. Статті й нотатки по-містили також „Вільне Сло-во”, „Гомін України” й „На-ша Мета”. Говорили також про виставку радіовисильні „Пісня України” та „Проме-тей”.

30 січня 1970.

Продана власникові подо-рожнього бюро картина дала нам змогу побувати в Мек-сіку і на Флоріді. Були три дні в місті Мехіко, три дні на острові Козумель і три дні в Меріді (Юкатан). Ко-ли повернулися, нас ждав лист від Василя Касіяна. Ді-став матеріяли для Історії мистецтва, обіцяє щось по-містити про Миколу Кричев-ського, Я. Гніздовського та ще, можливо, про декого. Теплою листа написав Іван Драч.

14 лютого 1970.

З офіційною візитою був у нашій галереї новий амба-сатор СРСР в Канаді — Бо-

рис Пантелеймонович Мірошниченко, в асисті радника посольства й першого секретаря.

25 лютого 1970.

Ми почали організувати групу мистців і любителів мистецтва, щоб поїхати з нами в Україну й познайомити їх з джерелами української культури та з мистцями. Одним з перших зголосився мистець Василь Курилик.

10 березня 1970.

Ми побували оце обидвоє з дружиною на виставці 160 картин „Страстей Христових” Василя Курилика в Інституті св. Володимира. Вразили нас так, що ми зразу ж поїхали до Курилика й сказали, що хочемо їх купити й побудувати для них музей в Ніягара Фаллс. Перед нами відкрилися нові горизонти. Стало ясно, що на цій колекції може існувати музей. Картини коштували 32.000 дол., в нас не було на це ні одного доляра, але ніщо вже не потрапило зламати нашого рішення.

В неділю, 3 лютого, відкрилася в нас виставка картин Ждана Ласовського, 25-

річного маляра з Нью Йорку. Було біля 120 осіб на відкритті.

20 березня 1970.

Ми переговорили справу купна картин з Куриликом і вчора дали адвокатуві доручення зробити контракт. Позику на першу вплату — 10.000 доларів несподівано легко погодився дати Монреальський банк, той самий, який дав нам гарантію на купно картин з України.

Беремося за важке діло. Але якось рішення сприймається легко й не сідає турбота на серце. Тільки, рішившись на купно, ми усвідомили собі, що наша чудотворна ікона Охтирської Богоматері тримає в руках, замість Дитяти, — Розп'яття. Отож „Страсті Христові” повинні бути в її музеї.

Масмо вже біля 15 людей на подорож в Україну. Збирається гарне товариство, отже напевно поїдемо.

9 квітня 1970.

Прийшов лист від малярки Ярослави Музики зі Львова. Дістала журнал „Ми і Світ”. Подобається їй моя сатира „Товпа”. Цікавиться

нашими виставками. Пише, що нас чекають у Львові.

25 квітня 1970.

Остаточно оформилась наша група „любителів культури” — разом нас 20 людей. Я дістав 750 дол. за оголошення летунської лінії „Сабена”, дружина матиме квиток з групою, отже подорож обійдеться нам дешево. Ново-експортів я знову післав 2.350 долярів.

Напричуд легко дали нам зміну зонінгу в Ніягара Фаллс. Поважно думаємо розпочати будову музею. Спробуємо продати наш будинок при вул. Йонг у Торонті.

У нас тепер три гарні виставки: фотографії з України, Пластовий рисунок і Новості з України (олії й акварелі Патики та графіки Касіяна, Панфілова, Гроха, Остафійчука, Кіцали, Леопольда Левицького, Крислача та ін.). Відвідувачів мало, а купців ще менше.

15 червня 1970.

Ми ось 5 червня повернулися з нашою групою з України. Побували у Києві, Каневі, Львові, Одесі, Ялті,

Сурамі (грузинському містечку, де померла Леся Українка), Запоріжжі, Харкові, Полтаві. Зустрічались з мистцями, оглядали музеї і виставки, в трьох містах (Львів, Запоріжжя, Харків) показували прозорки серії „Страстей Христових” і Василь Курилик пояснював генезу твору й історію свого відзискання віри. В Києві передали Музеєві Тараса Шевченка в подарунку картину Курилика „Дух Шевченка в Канаді” (вона висить там і сьогодні, — прим. Ред.).

7 серпня 1970.

Були в нас відвідувачі з України: Сергій Козак (оперний співак і голова Хорового товариства, що об'єднує майже сотню тисяч хорів в Україні), Олег Тимошенко (заст. директора Київської філармонії), М. Іваницький та ін.

З будовою галереї деякі комплікації. Заки дістати дозвіл на будову, треба пред'явити конструкційні плани.

12 серпня 1970.

Я ходив сьогодні запита-

тись, чи зможу дістати від кредитівки „Просвіти” позику на суму 20.000 доларів у формі гіпотeki (мортгеджу) на наш торонтонський дім, щоб почати будову галереї. Пообіцяли.

17 серпня 1970.

Кредитівка „Просвіти” відмовилась від позики. Мґр. К. сказав: „Вибачте, у нас коротко з грошима!”.

10 вересня 1970.

Все ще не маємо дозволу на будову галереї. Прийшлося взяти інженера — конструктора Глінку. Це допоможе зробити справді добру будову.

Вміжчасі пощастило дістати обіцяних 40.000 дол. позики в Монреальському банку.

23 вересня 1970.

У понеділок, 21 вересня (на Різдво Пречистої), о год. 1-ій попол. заїхали машини й почали земляні роботи під галерею. Великий і зворушливий момент.

2 жовтня 1970.

Вже поставлено підстави під фундаменти („футінг”) на три стопи широкі. Робіт-

ники кажуть, що ніколи ще не ставили такої сильної будови. Стоятиме століття. Ми самі вибрали цеглу й замовили сталь. Невідомо тільки, як порадити з грошима. Треба б конче продати Йонґ.

9 жовтня 1970.

Була затримка. В наслідок дощу обвалилася була земля. Трохи пошкодило форми.

22 жовтня 1970.

Тому місяць ми почали будову і сьогодні ще не закінчений підвал. Немає грошей, дім все ще не проданий. Психічна напруженість велика. Надворі ллє дощ. Прикро.

Вчора ми одержали правний документ на власність 160 картин „Страстей Христових”, з усіма правами репродукції і фільмування.

27 жовтня 1970.

На будові в нас кипить праця. Машини, що мелють бетон, крани, троки. Десятки людей. Було багато клопоту. Важкі машини позастрагали в розмоклій землі. Вже нарешті залили форми підвалу.

9 листопада 1970.

Сьогодні знову дощ зупинив роботу. Майже закінчений підвал до перших підліг. Будинок вже вийшов із землі. Це буде чудова будівля. Стараємось про мортгедж на будову.

24 листопада 1970.

Були великі клопоти. Відмовив гіпотеки Кенедісн Індастріял Девелопмент Банк. Відмовила позики кредитівка УНО. Але ось сьогодні прийшов приватний купець і за 95.000 готівки купив наш будинок при вул. Йонг. По заплаченні обтяжень на будинку залишиться нам 50.000 готівки. Віддамо довг Монреальському Банку і знову затягнемо позику.

4 грудня 1970.

Не можемо діждатися закриття продажу Йонгу. Потиснув мороз. На щастя, два дні тому в гарний теплий день залили цементом наші партерові підлоги.

Тому чотири дні мали автовий припадок. Загорілась електрична система.

9 грудня 1970.

Їздили в Ніягару. Після

днів негоди знову кипить праця. Мулярі, електрик, бетонярі. Провели вже до будинку воду, електрику, телефон.

15 грудня 1970.

Впали великі сніги. Клопоти з будівничим.

26 січня 1971.

В неділю ми їздили в Ніягару. Покладено залізо на другу підлогу. Можна мати вже уявлення про вигляд галереї.

28 січня 1971.

Преса принесла вістку про заплановану подорож прем. П. Труда до СРСР, в цьому й на Україну. Отож я вислав до Міністерства закордонних справ в Оттаві письмо з проською включити мене в число журналістів, які супроводитимуть прем'єр-міністра.

19 лютого 1971.

Після зимової перерви знову почалася будова галерії. Перші стіни вже підтягнено до даху. Треба кілька теплих днів, щоб залити цемент другої підлоги й опісля даху. Тепер знову при-

йде пекуча проблема грошей. Цим разом уже мортгеджу (гіпотeki) на нову будівлю.

23 лютого 1971.

Від Миколи Глуценка прийшов лист. Просить запросити його приїхати на відкриття виставки його картин.

12 березня 1971.

В нашій торонтонській галереї відбулася виставка чудових кольорових лінограв'юр Олекси Фіценка. Було багато людей.

10 квітня 1971.

Кладуть уже підлоги — тераццо. Будинок щораз величавіший. Всі дивуються, звідкіля в нас стільки від-

ваги. По людськи говорячи, це все понад наші сили.

Вже офіційно проголошена подорож прем. Труда до СРСР. Починається 17 травня і триватиме 11 днів.

20 квітня 1971.

Сьогодні був телефон з канцелярії прем'єр-міністра. Секретарка повідомила про подорож і запросила на пресову конференцію.

24 квітня 1971.

Були на конференції в бюрі прем'єр-міністра в Оттаві. З українців немає нікого, крім мене, між журналістами. Немає також нікого з т. зв. етнічної (тобто з неанглійської і нефранцузької) преси.

М. К-ий

ХМАРИ ЧАЙОК

Над Ніягорою появились хмари чайок (мев), які повернулись з Півночі, де вони перебувають літо на озерах. Зимуватиме їх у нас біля 100.000.

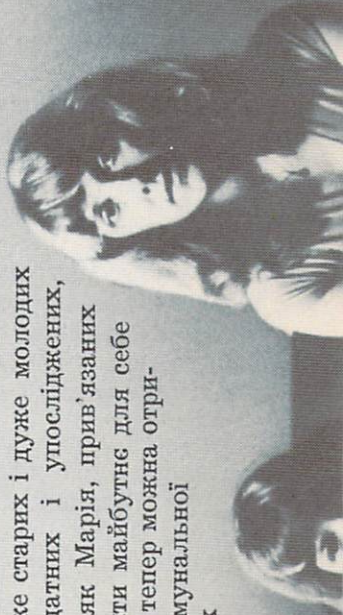
БОЛИТЬ ВАС ЗУБ?

Якщо почав боліти вас зуб і не маєте змоги зараз піти до дентиста, спробуйте зупинити біль куском льоду.

Професор психології МкГілл університету, Роналд Мелцак, дораджує в тому випадку помасувати куском льоду зовнішній бік руки, яка є по тому боці, що й болючий зуб. Це повинно б допомогти.

МАРІЯ БІЛЬШЕ НЕ ВИХОДИТЬ ЧАСТО З ДОМУ

Громади, так само як сім'ї, мають зобов'язання. Зобов'язання супроти дуже старих і дуже молодих віком, супроти непрацездатних і уполісджених, супроти самітних батьків як Марія, прив'язаних до хаги і нездібних створити майбутнє для себе самих і своїх дітей. Саме тепер можна отримати фонди Проктів Комунальної Обслуги для устанавлених незискових організацій для поширення розмірів і скалі їхніх послуг; фонди, які можуть бути

ня максимально 3-річного періоду часу; фонди для проєктів, які створюють можливість принаймні одного нового місця праці в даному районі.

Ви знаєте, які потреби треба задовольнити навіть краще ніж ми.

Отже порозуміться із своїм Канадським Центром Праці і поговоріть з нами про складення спільно з нами пропозиції, яка допоможе цій громаді краще подбати про себе.

БАЖАЄМО ВАШОЇ ДОПОМОГИ

Плянунвання праці в Канаді
не буде діяти без вас.

Employment and
Immigration Canada

Lloyd Axworthy
Ministre

Emploi et
Immigration Canada

Lloyd Axworthy
Minister

Canada

Нові закони означають кращу охорону

Порушування меж є коштовне... для фермерів і для нас

Онтаріо є одною із щасливих провінцій. Тут ми маємо таку різноманітність терену, що можемо втішатись різного роду активностями на свіжому повітрі.

У нас є багато землі для кожного, одначе деякі люди постійно допускаються порушування приватної власності.

Коли ви розважаєтесь на свіжому повітрі, будьте впевнені, що ви перестерігаєте ці нові закони. Ваша співпраця буде гарантією, що Онтаріо продовжатиме забезпечувати нас усіх багатством приємних рзоваг у сільських місцевостях.

Щоб охоронити фермерів і інших власників реальної послі-
сти, важке нове законодавство
змінило право проти порушу-
вання меж.

Тепер порушники меж можуть
бути покарані аж до висоти
\$1000 і можуть бути примушені
заплатити за шкоди ними
спричинені. Навіть у відсутності
знаків, що забороняють порушу-
вання меж, вступ до городів,
садів, виноградників, на оброб-
лювану землю, огорожені поля
і пасовиська є заборонені.

Вступ на іншого роду землі
позначений червоними
позначками на воротах, деревах
чи огорожах, заборонені.
Жовті позначки остерігають,
що тільки певні активності
можуть бути дозволені. На вас
тяжить відповідальність
довідатись, які це активності.

За точними
подробностями
шукайте в цьому
безплатному

намфлеті. Його можна придбати
в багатьох супермаркетах і
крамницях алькогольних
напитків, або написіть до

Communications Branch

Ministry of the Attorney General,
18 King Street East, Toronto
M5C 1C5

Ontario

Ministry of the
Attorney General
R. Roy McMurtry
Minister

William Davis, Premier

Спеціально для "Ми і світ"

ПЕРШІ КРОКИ УКРАЇНСЬКОГО КІНА

(Нове про Дмитра Яворницького)

Восени 1980 року академікові Дмитру Яворницькому виповнилось 125 років від дня народження. Відомий знавець історії України, він багато сил і енергії віддав збиранню і збереженню для нащадків дорогоцінних скарбів рідного народу. Для створеного ним музею він особисто зібрав понад 80 тисяч експонатів. Музей став справжнім храмом культури.

Та попри багатющий внесок у вивчення історії рідного краю, вчений чимало зробив і для розвитку українського кінематографа.

Якось до Дмитра Яворницького дійшли чутки, що в катеринославському „Кінематографічному акціонерному товаристві” працює дуже талановитий механік Данило Сахненко. Він відшукав його. Це був широкоплечий, ставний юнак. Професор зацікавився біографією хлопця. Виявилось, що Данило Сахненко родом із се-

ла Мандриківки — передмістя Катеринослава (нині Дніпропетровська). Там він буквально за безцінь працював у місцевого підприємця Зайлера. Хитрий господар кіноклубу „Біограф” побоювався, щоб хто-небудь не розгадав таємниці французького „чудо-апарата”, тому і працював на ньому сам. Але крутити вручну по декілька сеансів у нього бракувало сили. Для цієї фізичної роботи Зайлер прилучив тямущого Данька.

Сумлінний і чесний хлопець сподобався Зайлерові, отже через півроку він призначив його кіномеханіком. Про Сахненка, який мав золоті руки, пішла добра слава. Він міг розв'язати найскладніші технічні завдання. До нього йшли за порадою, приносили лагодити різні апарати, прилади тощо.

Про все це знав Яворницький до зустрічі із Данилом Сахненком.

— Чув я, що ваше товариство задумало робити популярні фільми. Чи так?

— Так, задумали, а що вийде — не знаємо.

Академік провів рукою по козацьких вусах і перейшов до ділової розмови:

— Юначе, ви зробите велику справу, коли знімете художні фільми - вистави, скажімо, „Наталка-Полтавка” Івана Котляревського, „Наймичка” Івана Карпенка-Карого, „Богдана Хмельницького” Михайла Старицького. Це вам принесе успіх і славу.

— Ви, професоре, подали мені чудову ідею, але потрібна кваліфікована поміч від знавця театру...

— Раджу поговорити з видатним майстром української сцени Миколою Садовським, а я йому про це напишу.

Кінофільми „Наймичка” і „Наталка Полтавка” вийшли на екран наприкінці 1911 року. Вони стали шедеврами тогочасного українського кіна, бо несли в собі елементи справжнього мистецтва, життєву правду, побут і природу України.

У зафільмованих виставах брали участь корифеї українського театру — М. Заньковецька, І. Мар'яненко, М. Садовський та інші.

Згодом Дмитро Яворницький, переконавшись у здібностях Сахненка, порадив йому звернутися до історичної тематики.

— А чи не спробувати б вам, козаче, екранізувати й Запорізьку Січ? Тут все поряд — Дніпро, пороги, лоцмани.

1912 року Данило Сахненко розпочав роботу над створенням фільму про Запорізьку Січ. Головною дійовою особою був легендарний народний герой, кошовий отаман Іван Сірко (до речі, нинішнього літа виповнилося 300 років від дня його смерті).

В основу сюжету автори цього фільму поклали факти з історії України XVII століття. Запросили нащадків справжніх запорожців — дніпровських лоцманів: людей кремезних, огрядних і хоробрих.

Сценарій картини такий: тихе українське село. Мир-

на праця людей. Раптом на них нападають татари, підпалюють села, люди проймаються панікою. Тих, хто захищався — татари повбивали, решту — зв'язали й повели у Крим. В сценарії розповідається, як козаки мстять своїм ворогам — руйнують ворожі фортеці, мужньо боронять землю України від наскоків турків і татар, звільняють бранців, заповлених бусурманами і проданих у неволю.

У створенні фільму „Запорізька Січ” консультантом був сам видатний вчений, знавець Січі, Дмитро Яворницький. У розпорядження постановника і акторів він віддав старовинні предмети домашнього вжитку, козацькі жупани, шаровари, різне господарське начиння. Нині у фондах музею Яворницького тільки одних експонатів, що стосуються періоду Запорізької Січі, понад 3200 одиниць.

Професор Яворницький звернувся до місцевого багача Хреннікова (а насправді його прізвище — Хрін), який збудував був у Катеринославі величезний буди-

нок в стилі українського барокко (ця споруда зберігається й понині), з проханням віддати Сахненкові увесь козацький обладунок — шаровари, сорочки, шапки, зброю, що зберігалися в його домашньому музеї.

— А тепер, — радив Яворницький, — не робіть декорацій. Вони — зайві. Їх замінить мальовнича довколишня природа: придніпровські береги, річки, яри, ліси, тихі степові балки. Перед вашими очима — все в натурі: сивоусі діди, чубаті парубки, чорнокосі дівчата...

Поради досвідченого історика Дмитра Яворницького допомогли Данилові Сахненку передати у своєму фільмі історичну правду. І його кінострічка мала неабиякий успіх.

Кіномистець попросив ученого показати йому ті місця, де розгорталися незабутні події історії, де радість чергувалася з горем, де мужнів у битвах і набирався животної снаги український народ. Така мандрівка прийшлася Сахненкові до душі. З вуст Яворницького він дізнався про Дніпровські по-

роги таке, що досі не чув і ніде не читав.

У козацькому дубі (човні) пройшли Дніпром від Катеринослава до Запоріжжя. І зупинилися у Лоцманській Кам'яниці — старовинному козацькому селі. Тут і стали робити фільм. Заходилися будувати куріні, хати... До участі запросили місцевих жителів. Крім багатьох картин із життя Запорізької Січі показано було також і воєнну баталію на Дніпрі, у якій взяло участь понад 400 людей.

Згодом Сахненко за порадою Яворницького зняв драму „Любов Андрія” за пові-

стю Гоголя „Тарас Бульба” й екранізував комедію „Оце так вскочив”.

Ось так професор Дмитро Яворницький із своїм земляком — мандриківським парубком Даньком Сахненком вніс великий вклад в духовну скарбницю української культури.

На фасаді музею в Дніпропетровську бачимо металеву табличку з написом „Музей імені Д. І. Яворницького”. Тут же, біля нього, за заповітом Яворницького, поховано і самого творця цього храму культури.

Іван Шаповал

ХВАЛЬКИ

— Коли я кидаю в річку десять монеток по 10 центів, мій пес пірнає доти, доки не витягне всі на берег!

— А коли я кидаю в річку срібного доляра, мій собака витягає мені карася і 80 центів здачі.

*

На зупинці Професор хоче пройтись біля поїзду. Заки вийти, він подивився на число вагону, щоб знати куди повернутись.

— 1492. Прекрасно, — подумав, — цей номер неможливо забути. Це рік відкриття Америки.

Через декілька хвилин Професор повертається і заклопотано запитує кондуктора:

— Пробачте, добродію, чи не знаєте ви, коли була відкрита Америка?

Canada

Чому Ви живете тут?

Можливо, що Ви народилися тут.

а може ні. Але Ви тут живете, тому що

Ви або Ваші предки вибрали

Канаду, за те, що вона

пропонує кожному. Нація свободи та,

можливості — нація, яка

приймає і поважає людей

всіх рас, релігій і

культур. Ось чому ми всі являємось Канадійцями.

Multiculturalism

Honourable Jim Fleming
Minister of State
Multiculturalism

L'Honourable Jim Fleming

Ministre d'Etat

Multiculturalisme

  Canada

Яке значення має для нас оновлення конституції?

ПРЕМ'ЄРИ ПРОВІНЦІЙ І ПРЕМ'ЄР МІНІСТЕР, РАЗОМ ЗІ СВОЇМИ
ПРЕДСТАВНИКАМИ, ОБГОВОРИВАЛИ В ОСТАННІХ МІСЯЦЯХ
ОНОВЛЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ.

ПЕРЕДБАЧАЮТЬСЯ ЗМІНИ ВАЖЛИВІ ДЛЯ ВАС
І ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО КАНАДИ.

**ЯКЩО БАЖАЄТЕ МАТИ БІЛЬШЕ ІНФОРМАЦІЇ
НА ЦЮ ТЕМУ, БУДЬ ЛАСКА, ЗАПОВНІТЬ
І ВИШЛИТЬ НИЖЧЕПОДАНУ АНКЕТУ.**

Publications Canada
P.O. Box 1986
Station "B"
Ottawa, Ontario K1P 6G6

- Прошу прислати мені доступні інформації
про оновлення конституції.
- Додайте мое ім'я до свого списка адрес.
Я бажую одержати документацію
- англійською мовою французькою мовою

Name/Nom

Address/Adresse

City/Ville

Province

Postal Code postal

Canada

Кароль Корбель

СТРАХ ПЕРЕД ЛІТАННЯМ

Я не можу зачислитися до відважних літунів. Роблю це на наркотиках і з горлом таким стиснутим, що неспроможна вимовити й словечка. Останньо я летіла до Бостону місяць тому — звичайніський собі політ. Було це після цілорічної перерви. Цим разом летіла зо мною моя сестра, яка виявила прекрасні здібності учительки дитячого садка.

— Дивись, — заговорила тоді, коли мої вуха напружено слідкували за звуком моторів, — це дочка Інґрід Бергман!

Сестричка тримала в руках розгорнутий магазин „Vogi” і примушувала мене глянути на нього. Вибачайте, але коли ви переконані, що ось-ось помрете, то вас ніяк не цікавить обличчя дочки Інґрід Бергман.

Цей 45-хвилинний чи навіть і двогодинний політ — то ще нічого, порівнюючи з кількатижневою агонією, яку ви пережили, обдумуючи кожную деталь майбутньої

подорожі. Якщо з кимось живете в кімнаті, то кладучись спати, запитуйте: „Я не помру хіба, що?”

Декілька днів перед дорогою починаєте розважати, коли і в якій пропорції починати приймати пілюлі: — Одну, чи дві з чаркою алькоголю? А вже напередодні фатальної днини, якщо маєте масток, думаєте — кому його записати. Коли ж не маєте, стоїте перед дилемою — спалювати, чи не спалювати ваш щоденник?

На летунському двірці пильно приглядаєтесь своїм співтоваришам. Черниці або футбольна дружина, це поганий знак. Вас ні на хвилину не заперестас тиснути в горлі, руки дерев'яніють, очі бігають, неспроможні на чомусь зупинитися.

Коли ж літак проб'ється через поволоку змар, лине в небо і моя занедбана й роками приспана віра в Бога. Але й вона швидко притемнюється сумнівами в здібності пілота.

Мої товариші подорожі їдять, п'ють, виходять до лазнички. Вони говорять одне до одного й проходяться по цій нестійкій підлозі, а я сиджу непорушно, наче прикута.

І тільки, коли все те вже за вами, тобто, коли ви повернулися щасливо з подорожі до місця призначення і назад додому, тоді щойно з полегшею віддыхаєте. І тоді, уважаєтесь щасливцем, що оцілів. Думаєте навіть, що таке воно страшне не було і наступним разом, певно вже страху у вас не буде. Але це тому тільки, що в найближчих місяцях не плянуєте жодної дороги.

Чи є лік на оцю літофобію?

Перш усього слід вам знати, що страх перед літанням буває частішим, як собі уявляєте. Статистика показує, що 9% людей, які могли б собі на це дозволити, зі страху відмовляються літати зовсім. Дальших 20% літають, не визбуваючись неприємного почуття.

Щоб зарадити цій проблемі, опрацьовано різні превентивні методи. Найуспіш-

нішими є технічні правила поведінки. „Журнал авіаційної медицини” подав, що 47% літофобії серед військових літунів усунуто саме після технічного перевишколу, а психотерапією вилікувано 13%. В комерційному летунстві технічний вишкіл вилікував 77%, а психотерапія — 24%.

Д-р Джон Джеймісон, психіатр, який переключився із психоаналізи на технічну терапію, став директором Терапевтичного інституту, який спеціалізується у фобіях. Він опрацював у співпраці з Ер Канада програму, яка виявилася успішною у 87,5%.

Д-р Джеймісон каже, що не є ще фобією, коли хтось, літаючи, відчувається ніяково. Але ознакою фобії є стан, коли людина уникає летунського транспорту або потребує лікарств чи алкоголю, щоб сісти на літака. Він запевняє, що всі ми колись не боялися літати і страх почався тільки як наслідок інших наших нервових потрясень.

Індивідуальні сесії з клієнтами тривають 10-12 тиж-

нів. Там учать їх головно техніки відпружування. Кажуть, напр., уявити собі, що їм доручено в бюро за три місяці полетіти з Торонта до Ванкуверу. Коли в часі роздумування над ситуацією виринає в клієнта страх, його вчать відпружитись. Якщо він освоївся з думкою, тоді сповіщають, що політ має відбутися за тиждень часу. По деякому часі учнів ведуть на летовище, велять проходити передвід'їзні формальності, заходити до літака і прив'язуватися до крісел, а там і знайомлять із устаткуванням кабіни пілота в літаку-симуляторів. Врешті, коли пройдено всі ці етапи, відбувається справ-

жня 45-хвилинна подорож, з асистомою терапевста.

Більшість з людей, які перейшли таке лікування, ніколи не відчуватимуть приємності в літання, але почуватимуться настільки добре, що могли б їсти, пити і порушуватись в літаку.

Такий перевишкіл є досить коштовний. Отож заступають його радше показом фільму, який дає можливість пережити щасливо найнебезпечніші ситуації.

Але найважливіше для того, щоб не боятись, розумово сказати собі, що в житті на кожному кроці існують небезпеки і що наше життя в жодному випадку не є вічне.

ЗНАЙШОВСЯ ДОСІ НЕВІДОМИЙ ПОРТРЕТ ГЕТЬМАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

В Закарпатському краєзнавчому музеї виявлено невідомий досі портрет Богдана Хмельницького, який знаходиться в книзі А. Брачеллі, що була викрукувана в Голляндії 1955 року, ще за життя гетьмана. Це невеликого формату видання є першою частиною історії країн Європи. Поміщено там літографічні портрети багатьох визначних людей того часу.

Богдан Хмельницький зображений у добре відомій гостроверхній шапці, але без традиційних пер на ній, а також без військових регалій. У книзі є коротка довідка про боротьбу українського народу з поляками. Досі не встановлено ще, хто був автором портрету і з яких джерел черпано інформації про Україну і її гетьмана.

Світлана Грибова

УКРАЇНСЬКІ ВЧЕНІ — ЧЛЕНИ ЗАКОРДОННИХ АКАДЕМІЙ

Українська наука славиться видатними вченими, створені ними наукові школи і напрямки відомі в багатьох країнах світу.

До літопису світової науки вписане ім'я творця школи епідеміологів, який вніс величезний вклад у боротьбу з чумою, холерою, тифом, видатного українського мікробіолога й епідеміолога Данила Заболотного. Широко відомі роботи патофізіолога Олександра Богомольця, зокрема його теорія, що пояснює механізм дії переливання крові. Членом багатьох академій наук і наукових товариств був перший президент Академії наук Володимир Вернадський, засновник нових наук — геохімії, біогеохімії, радіогеології.

Про авторитет і міжнародне визнання української науки свідчить і той факт, що багато її представників обрані членами і членами-кореспондентами чужих ака-

демій, наукових товариств та інститутів й університетів, вони входять до керівних органів міжнародних наукових організацій.

З іменами відомих українських вчених пов'язані цілі етапи в розвитку світової науки, без них уже неможливо уявити собі сучасний науково-технічний прогрес.

Наприклад, Борис Патон, президент АН УРСР. Він — член академій наук Болгарії, Чехословаччини, Боснії і Герцеговини (Югославія). Ось уже понад чверть століття Борис Патон керує найбільшим у світі науково-технічним центром зварювання і спеціальної електрометалургії — інститутом електрозварювання імені Євгена Патона (батька Бориса Патона). Праці інституту застосовуються в багатьох галузях виробництва і навіть у космосі. Десять років тому на борту космічного корабля „Союз-6” космонавт Валерій Кубасов упер-

ше в світі провів зварювання і різання металів з допомогою установки „Вулкан”, створеної тут. Мабуть, саме тому американські астронавіти Томас Стаффорд, Дональд Стейтон і Вейнс Бранд, котрі з Валерієм Кубасовим і Олексієм Леоновим здійснили програму „Союз-Аполлон”, під час перебування в Києві висловили побажання відвідати саме цей інститут.

З іменем Бориса Патона пов'язане створення і широке практичне застосування багатьох способів зварювання, зокрема, принципово нового — електрошлакового. Цей спосіб дозволяє швидко і надійно з'єднати метал затовшки від кількох міліметрів до двох і більше метрів, він здобув світове визнання.

Патон очолює Координаційний центр, що робить великий внесок у багатостороннє співробітництво країн — членів Ради Економічної Взаємодопомоги в галузі зварювання.

Ще одне ім'я — Віктор Глушков. В 39 років став віце-президентом Академії наук України. Він відомий

вчений в галузі математики, кібернетики і обчислювальної техніки. Наукова діяльність Глушкова здобула широке визнання за кордоном. Він — член Німецької академії природознавців „Леопольдіна” (НДР), член Академії наук НДР, Болгарії та Польщі, а також почесний доктор Дрезденського технічного університету і почесний член Польського кібернетичного товариства.

Усьому світові відомий Інститут кібернетики, очолюваний В. Глушковим. Все нові й нові типи електронно-обчислювальних машин народжуються в Інституті. Сьогодні автоматичні системи управління, розроблені Віктором Глушковим та його співробітниками, успішно допомагають керувати виробничими процесами на багатьох фабриках. На часі — створення єдиної автоматизованої системи управління народним господарством усієї країни.

У Глушкова багато обов'язків — завідувач кількох катедрами, редактор двох журналів, голова, консультант, член кількох десятків

комісій, колегій, товариств... Кожна хвилинка на рахунок. Академікові допомагає його дивовижна пам'ять, про неї оповідають легенди. Скажімо, про те, як він без підготовки прочитав лекцію, а за кілька годин повторив її перед іншою аудиторією дослівно з пам'яті. Про те, як він, уперше перебуваючи в Парижі, підказав шоферові правильну дорогу, а на запитання здивованих супутників, звідки він так добре знає місто, Глушков одказав: „Я читав Бальзака”.

Один з найвідоміших за кордоном українських юристів — академік Володимир Корецький. Йому, фахівцеві з міжнародного права і загальної історії держави і права, в лютому цього року виповнилося 90 літ. Та навіть у такі роки його розум, мислення продовжують лишатися жвавими і точними. Нині Корецький — почесний директор Інституту держави і права АН УРСР.

Він — член-кореспондент Інституту міжнародного права в Женеві, почесний член Мексиканської академії міжнародного права та Ін-

дійського товариства міжнародного права.

Він брав участь у кількох сесіях Генеральної Асамблеї ООН, а також у роботі інших міжнародних організацій і конференцій. Тривалий час український юрист був членом Постійної палати Третейського суду в Гаазі, кілька років — членом Міжнародного суду ООН, причому близько чотирьох років — заступником голови.

Протягом усього життя відомий юрист збирав книги з питань міжнародного права та загальної історії держави і права, видані в багатьох країнах світу. Цю бібліотеку з численними унікальними виданнями він вирішив передати в дарунок своєму інституту. Перу самого Володимира Корецького належить понад 100 наукових робіт, на яких навчається молоде покоління юристів. Володимир Корецький очолює секцію права Українського товариства дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами.

...Патон, Глушков, Корецький — лише троє з тих українських вчених, котрі

широко відомі в міжнародному науковому світі. Та не меншим авторитетом там користуються, скажім, фізик-теоретик і математик, академік Микола Боголюбов — член академії наук НДР, Польщі, Болгарії, Академії наук і мистецтв в Бостоні (США); відомий український економіст, директор Інституту економіки, академік Іван Лукінов — член Шведської королівської академії сільського і лісового господарства; академік, зоолог Олександр Маркевич — по-

чесний член низки чужих наукових товариств та Академії зоології Індії; математик Йосип Штокало — почесний член Міжнародної академії наук в Парижі; математик, академік Юрій Митропольський — член Болонської академії наук (Італія) та інші.

Багато українських вчених знані своїм внеском до скарбниці світової науки. Їхні наукові праці і відкриття широко відомі за кордоном, приносять їм заслужену славу.

ПІРАМІДА ДЛЯ МІЛЬЙОНІВ ЛЮДЕЙ

Квебецький мільйонер і винахідник Жан Сен-Жермен задумав побудувати найвищу й найпросторішу піраміду світу. Має вона стати гігантним мавзолеєм для 200.000 трун і одного мільйона урн з попелом людей, які захочуть по смерті спочити вічним сном, як фараони.

Ця незвичайна будівля має мати 49 поверхів, буде висока на 534 стопи і у своїй базі займатиме площу 17 акрів. І саме з цими акрами є найбільша проблема. Жан Сен-Жермен хоче побудувати піраміду біля Монтреалю на полі, яке вважається агрикультурною зоною. Отож цьому спротивляється квебецький уряд.

У пляні мільйонера передбачено влаштувати в нижній частині піраміди музей винаходів, а на верху був би ресторан із чудовим видом на місто Монреаль із віддалі 37 миль. Якщо уряд не дасть дозволу на будівлю, тоді Жан Сен-Жермен побудує піраміду в провінції Онтаріо, в Броквіл. Будова триватиме 5 років і коштуватиме біля 60 мільйонів доларів.

Малий фейлетон

ТОЖЕ-УКРАЇНЦІ

З національною назвою у нас від самих початків клопоти були. Одні звали себе сяк, другі так, а чужим — що там уже на язик попалось. Прожили декілька століть русинами, а там сприкрилось — нову назву піднайшли. А в ній і з першою буквою морока буває і з наголосом. Ну й сусідам її ніяк не вимовити — дусяться.

Пробували ми вже й без назви обходитись. Спита, бувало, стороння людина: Хто ви? А ми ж люди добрячі, лиха нікому не бажаємо. Ану ж, не дай-біг, захлиснеться. Та й кажемо: Тутешні!

Що ж, там вдома, чи як це ми зручно називаємо — в Старому краї, тутешніми обходитись можна. А що ж тут скажеш, коли тутешні індіяни та всякі інші ескімоси.

Так то й від незручності маліти нас стало. І в переписах, і в школах, на з'їздах і всяких інших фестинах та маніфестаціях. І цвіт став опадати й листя чорніти почало на калині нашій преславній.

Але є невмірущі первні в народі нашому. Дивовижна регенерація нараз почалася. Не зелененькими пагінцями, а прямо старим галуззям калина обростати стала, що зразу ж і плодоносити почало. Статечні дяді й тьоті появились з папашами, мамашами й дітьми дрібненькими. І не встигнете ще й запитати: Хто ви? А вони самі вже заявляють: “Ми тоже-українці!”

Гамірно нараз стало в нашій хаті. Заповнились школи, і табори, й оселі. Обсадили катедри, редакції й комітети. І грають нам, танцюють, і виспівують. Так стрімко почала рости нараз наша оновлена й перелицьована тоже-українська еміграційна нація.

Та тільки з англomовною її назвою клопіт мені. В скороті нічого, — звучить непогано. Було “Юкс”, тепер буде “Тюкс”. А в цілому як? Ніяк не придумую.

Допоможіть Гарварди, Сучасності й палкі Смолоскипи народові нашому еміграційному нову назву знайти!

М. Точило

Х р о н і к а

УКРАЇНА

БРЕЙГЕЛЬ.

“ШЛЯХ НА ГОЛГОФУ”

То ж не була вузенька стежина.
Там цілі юрми сунули туди.
І плакала Марія Магдалина,
що не подав ніхто йому води.

Спішили верхи. Їхали возами.
Похід розтягся на дванадцять верст.
І Божа Мати плакала сльозами —
та допоможіть нести ж йому той
хрест!

Чи ви не люди? Що за чудасія,
дають старцям, підсаджують калік.
А тут же йде, ну, добре, не Месія,
людина просто, просто чоловік!

Юрма гуде, і кожен пнеться
ближче.

Хтось навіть підбадьорює: терпи,
вже он Голгофа, он Череповище! —
хрущали під ногами черепи.

Сказати б, зброя, це хіба єдине?
Так що б зробили стражники юрбі?
А в юрмах тих малесенька людина
тягла хреста важкого на собі.

І хто би хто! Кому було до того?
Всі поспішали місце захопити.
Воно ж видніше з пагорба крутого,
як він конає, як він хоче пить.

І він упав. І руки аж посиніли.
Тоді знайшовся добрий чоловік:
наморений, ідучий з поля Симон,
що йшов додому, в протилежний
бік.

Коли ж звершилась вся ця чорна
справа
і люди вже розходилися ті, —
от парадокс: заплакав лиш Варавва,
розбійник, не розп'ятий на хресті.

Чи пожалів, чи вдячен був Пилату,
чи втямив, темний, раптом щось
нове:
що Божий Син таки іде на страту,
а він, розбійник, — він таки живе.

Ліна Костенко

із збірки “Неповторність”, 1980

СОНЯЧНА ДОРІЖКА

У чистім полі я сама — одна
Край шляху кущ, за ним —
озимина.
І де не глянь — земля ген-ген
повита
Тонким серпанком бабиного літа.

Он бур'янець, а он суха биліна —
Усе заткала срібна павутинка,
Весь лан яскріє, міниться, як море,
Коли воно ласкаве та прозоре.

А там, вгорі, над тим блискучим
плесом,
Ворушить сонце золоті колеса
І промені натягує, як віжки,
І мчить, до мене стелячи доріжку.

І люблю так мені на цій землі,
Де битий шлях, де кузочки малі,
Де для душі, що спрагла і жива,
Таємні відкриваються дива.

Ой, світе ясний! Дякую тобі
За обрії широкі, голубі,
За всі дороги, що пройшла я пішки,
І ось за цюю сонячну доріжку.

ДВОЄ

Десь між дальних траєкторій,
Де зірки снують одвічні,
Ми зустрілись у просторі,
Дві частиночки космічні.

Летимо навколо світу
(Раз-виточок, два-виточок)
І намотуєм орбіту,
Ніби нитку на клубочок.

Біла нитка, чорна нитка,
В білім колі, в чорнім колі...
Закрутились швидко-швидко
І сплелися наші долі.

Іванна Христенко

Одеський порт. — Це найбільший порт України й один з найбільших у Східній Європі. Побачи-

те там кораблі з прапорами Індії, Норвегії, США, Італії, Франції, Японії й десяток інших держав. Звідсіль плывуть кораблі в 600 портів 110 країн світу. Чорноморське пароплавання — це не тільки судна, порти і різноманітні служби. Це й судноремонтні заводи, експедиційні загони, наукові і проектно-конструкторські установи. Транспортні кораблі перевозять звідсіль понад 23 мільйони тонн ваги на рік. В складі одеського порту є 280 океанських суден. Пасажирська флота налічує 30 суден різних типів. Обслуговує популярну в туристів Кримсько-Кавказьку лінію (Евпаторію, Ялту, Новоросійськ, Туапсе, Сочі, Сухумі, Батумі). Діють тут постійні лінії до Близького Сходу, Франції, Італії, Німеччини.

До складу пасажирської флоти входять океанські лайнери типу "Одеса", кожен з них бере на борт більш як 700 пасажирів; три лайнери типу "Іван Франко", розраховані на 750 людей кожний і п'ять суден типу "Білорусія", які перевозять по 550 пасажирів і 250 автомобілів.

Виставка японської гравюри. — В київському Музеї західного і східного мистецтва відбулася виставка японської кольорової гравюри на дереві. Були представлені

твори мистців другої половини XVIII і першої половини XIX століть. Цей період вважається завершальним етапом розквіту традиційної японської техніки.

Відкривається музей в Острозі.

— Тим, хто бував в Острозі, обов'язково запам'яталася Луцька вежа на Красній горі. Це залишок споруджених у XVI столітті укріплень міста. В цій вежі приміститься музей історії книги та друкарства.

Пам'ятки минулого міста Чернігова. — При катедрі загальної історії Чернігівського університету створився з допомогою Інституту археології України обласний центр археологічних досліджень. Він координуватиме всебічне вивчення археологічних пам'яток, яких в області є більше тисячі. Знайдені матеріали дадуть можливість глибше вивчити суть історичних подій, які відбувалися в другому за значенням після Києва місті України.

Цього роду завершаться експедиційні роботи на території стародавнього Валу в Чернігові. Уточнюючи контури одного з будинків XIX століття, археологи знайшли в ґрунті зразки цементового розчину, плінфи, фрагменти фресок, різнобарвну смальту. Всі ці знахідки характеристичні для XI століття. Можливо, що вони дадуть

зможу відновити хоча б окремі елементи споруди, яка стояла на Валу дев'ять століть тому.

Археологи прийшли також до висновку, що Троїцький собор в Чернігові, який був побудований при кінці XVII століття, знайшовся сьгодні на метр нижче, як це було в час будовання. Причина — підняття шару ґрунту поблизу цієї пам'ятки архітектури.

Дні Хорватії й виставка І. Мештровича, Ф. Кршинича і А. Августинчича. — В Україні, і зокрема в Києві, відбулися Дні хорватської культури, на відкриття яких прибула з Хорватії делегація, очолена головою Республіканського комітету освіти, культури і фізичної та технічної справності С. Шувар. Делегація була прийнята головою Ради міністрів УРСР О. П. Ляшком, в присутності заступниці М. А. Орлик, міністра культури С. Д. Безклубенка та ін. Присутнім був також генеральний консул Югославії в Києві П. Величкович.

В рямцях Днів Хорватії відбулася в Києві виставка трьох клясиків хорватського мистецтва — скульпторів Івана Мештровича, Франьо Кршинича та Антуна Августинчича. Іван Мештрович (1883 — 1962) — це великий і багатогранний майстер, вся його творчість — мимо того, що довгий час проживав поза

межами батьківщини — пройнята національним духом і палкою любов'ю до рідної землі. Його скульптурам притаманні краса і чистота ліній, м'якість форми, урівноваженість. Його кредом було: "Є лише один шлях стати мистцем — працювати". Створив велику кількість шедеврів. — Ближчим до реалізму є твори Франьо Кршинича (нар. 1897 року). Антун Августинчич (1900 — 1979) є майстром портрету. Центральною серед його скульптур була статуя "Маршал Тіто".

Пленум Музичного товариства України. — В Києві відбувся пленум Музичного товариства України, на якому вибрано Правління, що його головою є ректор Київської державної консерваторії М. К. Кондратюк, першим заступником голови — О. Ф. Гришко, заступниками — В. Д. Кирейко, М. М. Кречко і М. Й. Войтович, відповідальним секретарем — К. П. Корнеев.

Концертні виступи Йосипа Гошуляка. — Запрошений Товариством "Україна" відвідав землю батьків співак Йосип Гошуляк. Він побував у рідному селі Паушівці на Тернопільщині і виступив з концертами у Києві, Львові, Тернополі і Чернівцях. У Києві його виступ відбувся в Колонному залі

ім. М. Лисенка, одночасно із солісткою Київського театру опери та балету ім. Т. Шевченка Галиною Туфтіною. Про його виступ написав у газеті "Культура і життя" народний артист С. Козак ось що:

"У другому відділі співав Йосип Гошуляк, і слід сказати, співав майстерно, натхненно, створюючи правдиві, переконливі образи. У його виконанні прозвучали твори М. Лисенка, С. Людкевича, А. Кос-Анатольського, В. Гомоляки та ін. Співак зумів побудувати свій виступ по дедалі зростаючому кресендо, розкриваючи все нові й нові грані своєї багатобарвованої музичної натури, розумно і переконливо інтерпретуючи кожен образ пропонованого твору. Чудова дикція, тонке нюансування, майстерне використання вокальних можливостей красивого голосу, зігрітого внутрішніми почуттями, полонили серця слухачів. Успіх був цілком заслуженим. Присутні нагороджували співака бурхливими оплесками, розкішними букетами живих осінніх квітів. Такі зустрічі, безумовно, сприяють співпраці на культурній ниві, кращому взаєморозумінню між народами."

Відкрили нафту біля Ворохти. — Біля Ворохти на Івано-Франківщині в цьому році одержано вже про-

мислову нафту із 5 свердловин. Остання свердловина сягнула глибини 3.000 метрів. Під теперішню пору бурять там нову свердловину на глибину 4.300 метрів.

СРСР

Гігантний підводний човен. — У Северодвінську біля Архангельська спущено на воду підводний човен, вантажністю понад 30.000 тонн, що йому дано ім'я "Тайфун". Це третій з черги радянський підводний човен, що тоннажністю перевищує американський човен "Трідент".

Для американців човен не був несподіванкою, бо вже впродовж місяців американський сателіт слідував за будовою. Цим разом Пентагон опублікував докладніші інформації про "Тайфун": він довгий на 600 стіп, широкий на 80 стіп, його вантажність 30.000 тонн. Американський "Трідент", спущений на воду в Огайо в квітні 1979, — довгий на 560 стіп, широкий на 42 стопи, його тоннажність 18.000 тонн.

"Тайфун" порушується нуклеарною енергією, озброєний новою інтерконтинентальною балістичною ракетою, що має засяг понад 4000 миль і декілька індивідуально керованих голів.

Американських обсерваторів інтригує, чим завантажене внутрішнє цього човна. Висловлюють здогад, що там може знаходитись додатковий реактор, який у потребі спроможний розвинути більшу швидкість; або є там склад запасних ракет, що замінятимуть вистрелені; або склад менших тактичних ракет короткого засягу.

КАНАДА

Квебецький прем'єр хвалить Джова Кларка. — Прем'єр Левек, обороняючи інтереси Квебеку, не завагався навіть похвалити лідера опозиції, який є не меншим ворогом квебецької незалежності. Він сказав:

"Я чуюся упокореним, коли бачу, що ковбой із Заходу, який доклав труду, щоб вивчити французьку мову, обороняє інтереси Квебеку, а їм шкодить уродженець Квебеку, який є прем'єр-міністром".

Левек закидає прем. Трудові, що його пропонований чартер цивільних і мовних прав має на меті відмовити конституційності багатьом квебецьким правам і програмам.

Алберта уважає свої земні багатства власністю провінції. — Прем'єр Пітер Логід загрозив, що коли федеральний канадський уряд

захоче накинути Алберті свою нижчу ціну на нафту, то він незабаром зупинить експорт нафти до інших канадських провінцій.

Якщо це сталося б, то Канада була б примушена щоденно спроводжувати з інших держав 180.000 бочок нафти. У тому випадку бочка нафти, за яку тепер платиться Алберті 16.75 дол., коштувала б біля 40 доларів. Це додало б 17 центів до теперішньої ціни за літр газоліну.

США

Перемогу губернатора Роналда Регена і республіканської партії тріумфуючи прийняли нафтові компанії. — Всі сподівалися в США запереклої боротьби двох партій, але ніхто не думав, що республіканці переможуть у президентських виборах такою більшістю. Крім дуже несприятливої політичної й економічної ситуації, президент Джімі Картер мав проти себе дві сили: нафтові компанії, яких прибутки він хотів обмежити, і жидів, обурених його спробою задовольнити Ізраїль й арабів на Близькому Сході. Ці обидві сили розпоряджають великими капіталами, які зуміли використати в останній хвилині всі засоби пропаганди, і зокрема пресу, радіо й телевізію.

Кореспондент торонтонського щоденника "Стар", Джов Гол пише, що від 4 листопада (дня виборів) не заперестають вистрілювати корки із пляшок шампанського, яке летиться в кабінетах директорів нафтових компаній. Роками їх лоббіїсти намагалися переконати демократів, щоб вони не запобігали знижці цін на газолін, оподатковуючи нафтові концерни. Тепер, коли не тільки президент, але й сенат є республіканським, їхні справи мають прекрасні вигляди.

"Ми хочемо більше продукції. Більше, більше, більше!" — сказав незалежний продуцент нафти з Гюстону, Майкел Галбуті, який є головою дорадчої ради в справах енергії при нововибраному президенті.

Нафтові фірми покидатимуть Канаду. — Досі Канада була більш атрактивною для нафтових компаній, як США. Тепер буде навпаки. Новий канадський бюджет є виповідженням війни чужим мультінаціональним компаніям. Вигляди на нові пошуки нафти в Канаді є тепер для них мінімальні. Натомість в США створилась для них найпригожіша ситуація від часу президентури тексасця — Ліндона Джонсона, який дав окремі податкові полегші шукачам нафти.

Компанії надіються, що незабаром уряд дасть їм можливість шукати за нафтою на мільйонах акрів пустель, що тепер належать державі та що нафтові компанії могли б продавати свій продукт по цінах світового ринку. Впроваджений през. Картером податок на заробітки нафтових компаній буде швидко знесений.

У теперішню хвилину на терені Канади діє біля 750 нафтових і газових компаній, в цьому багато американських та незалежних. Більшість з них негайно перенесуться до США, як там створюються принагідні умови. Чужі компанії, які оперують в Канаді, обурені на мін. фінансів МекЕкена за те, що він фаворизує фірми, які є напів або вповні контрольовані канадцами.

ПОЛЬЩА

Ні виграли, ні програли. — Питання незалежності робітничих союзів та вищості партії наче б то залишилося далі відкритим. У хвилині, коли нависла над Польщею можливість нових страйків, заворушень та інтервенцій СРСР, найвищий суд Польщі проголосив солонівське рішення. В ньому сказано: "Обласний суд не має права міняти статуту. Відклик 'Солідарності' береться до уваги".

Був це відклик від рішення воевідського суду у Варшаві, який обмежував право Незалежного саморядового професійного союзу "Солідарність" влаштовувати страйки і вимагав додачі до його статуту клявзулі, яка б визнавала керівну роль партії. Такої заяви вимагано від "Солідарності" вже тоді, коли цю організацію реестровано. Професійний союз заявив, що він шануватиме цей принцип, але відмовляється його включити у свій статут тому, бо це дало б йому обличчя політичної організації.

Рішення найвищого суду заперечило право обласного суду міняти статут, але не заперечило керівної ролі комуністичної партії, яку усно зобов'язались визнавати керівники "Солідарності".

Обережна політика польського Єпископату. — У своїх раніших виступах і принагідних зверненнях папа Іван Павло II неодноразово користувався словами, які могли сприяти патріотичним зривам в польському суспільстві. Натомість кард. Вишинський був завжди дуже обережний. Інколи чулись навіть голоси, що він замало підтримує робітничі союзи.

Мабуть, що ця справа була темою недавніх нарад у Римі, в яких взяли участь, крім кард. Вишинсь-

кого і кард. Рубіна, ще й представники польського єпископату та клеру. Після цього Ватикан висловив думку, що Церква не хоче ідентифікувати себе з "польською опозицією", бажаючи вести політику компромісу. СРСР, на думку Ватикану, не мусить вдаватися до збройної інтервенції, щоб зламати можливий польський резистанс. Йому досить відмовити Польщі джерел енергії та достав товарів, які їй необхідні.

70-річчя визначного польського українця. — В цьому році минає 70 років з дня народження відомого славіста, професора Вроцлавського університету Мар'яна Якубця, з яким нерозривно пов'язаний розвиток польської україністики. Він автор книг "Слово о полку Ігоревім", "Іван Франко" та ряду статей, опублікованих у періодичній пресі й наукових збірниках, присвячених проблемі Шевченко і Польща, літературній діяльності Лесі Українки в типологічних зіставленнях польського й українського романтизму, літературній діяльності Максима Рильського. Цінні його післямови до "Вибраних творів" Т. Шевченка, І. Франка, М. Коцюбинського, численні виступи на міжнародних з'їздах славістів, зокрема недавно доповідь у Києві про так звану "селянську

прозу" в польській, сербській та українській літературах.

"Берег любові" Олеся Гончара польською мовою. — Люблінське видавництво, що спеціалізується на перекладах творів української літератури, випустило роман "Берег любові". Це вже сьома книжка Олеся Гончара, перекладена польською мовою.

Пишучи про цей переклад, В. Грабовський зауважує: "Безперечно, перекладачеві пощастило без посутніх втрат відтворити і провітлено-ліричний інтонаційний колорит роману, і навіть мовну характеристику дійових осіб. Великий досвід, блискуче знання обох мов — всі ці компоненти допомогли йому здійснити переклад на високому рівні. Та все ж, поминаючи увагою дріб'язкові огріхи, не можна не закинути щодо одного: польська мова не знає звертання по батькові. Отож, коли йдеться про третю особу, така форма в діалозі звучить трохи неприродно... Це — лише штрих у перекладацькій практиці С. Е. Бури. В цілому ж, його робота — самовіддана пропаганда української літератури й заслуговує високої оцінки".

Українська преса в Польщі 1918-1939. — Державне наукове видавництво в Польщі випустило у світ,

підготовану в Інституті літературних досліджень ПАН, Анджеєм Пачковським, монографію "Преса польська 1918-1939", Варшава 1980.

У цій публікації є також розділ про українську пресу. Після короткої характеристики економічного і культурного стану українського населення в Польщі автор поінформував, що в міжвоєнному періоді виходили три українські щоденні газети ("Діло", "Новий час", "Українські вісті"), три газети виходили 2-4 рази у тиждень, було 17 тижневиків, 11 газет, які виходили 2-3 рази у місяць і 34 журнали — місячники. Всього виходило 68 газет і журналів одноразовим тиражем 256.475 примірників.

Три четвертини тих газет виходили у Львові, де від 1922 р. діяв пресовий концерн Івана Тиктора. Найбільше газет було політичного характеру (21) — економічних — 7, культурно освітніх та літературних — 13, наукових — 5, релігійних — 12. Українські газети часто зазнавали конфіскації, наприклад, "Діло" у 1924 р. мало 221 конфіскацію окремих статей. У 1932 році всі українські газети зазнали 343 конфіскації.

Виставка українських вишиванок у Варшаві. — В столиці Польщі відбулася виставка вишиванок Віри Роїк із Сімферополя. Вистав-

лялось 76 робіт талановитої майстрині. Віра Роїк знає біля трьох сот видів вишиванок і за 28 років творчості створила кілька тисяч оригінальних робіт. Один з рушників — "Ніжна казка", у полтавському стилі, подарувала Національному музеєві етнографії Польщі.

ЯПОНІЯ

Фестиваль японсько-української дружби. — Концертом майстрів мистецтва України почався в місті Саппоро фестиваль дружби. Взяла в ньому участь делегація Українського товариства дружби і культурного зв'язку з зарубіжними країнами, очолена Василем П. Осначем, головою Президії товариства. В широкій програмі концертів виступили солісти Київського театру опери й балету, студенти Львівської консерваторії, ансамбль народного танцю "Чорноморець" з Миколаєва. Японці знайомились також з творами відомих українських художників, виставками українського прикладного мистецтва і малюнками київських школярів.

Концерти відбулися в десяти найбільших містах Японії: Токіо, Йокогамі, Кіото, Фукусімі, Саппоро та ін.

МИСТЕЦТВО

“Нотатки з мистецтва” про альбом “Український піонер”. — В “Огляді графічних оформлень українських книжкових видань”, підписаному ініціалами прізвища редактора журналу П.М. читаємо:

“Засновник Музею Ніягара Фаллс і його директор Микола Колянківський видав збірник — альбом із кольоровими репродукціями з колекції праць покійного вже мистця Василя Курилика (нар. 1927 — помер 1977) під назвою “Український піонер”. Ця колекція знаходиться в згаданому Музею. Гарно виданий цей збірник має 77 сторінок у картонній і твердій оправі із цікавою кольоровою репродукцією картин Курилика, на якій мистець зобразив свого батька серед пшеничного лану, як він радісно розглядає золоті зерна на своїй долоні.

В альбомі вміщено 27 цілосторінкових кольорових репродукцій праць Курилика, які мистець виконав для Музею 1971 року. З цієї серії 1975 року був випродукований торонтонською компанією 15-хвилинний фільм п. н. „Українські піонери”. Фільм цей згодом був показуваний на СВС.

Серед показаних кольорових репродукцій бачимо важкі початки

життя наших піонерів у Канаді. Але їхня працьовитість по десятиках років, там де були ліси, хащі, болота, створила добробут для себе, для Канади, і славне ім'я для працьовитих українців.

Виданий Музеєм альбом вищезазначених праць Василя Курилика, батько якого емігрував з Буковини, вшановує покійного мистця, який посвятив велику частину своєї малярської творчості піонерам Канади. За це видання належиться видавцеві щира вдяка. Альбом стане історичним документом із життя українців у діаспорі” (Альбом “Український піонер” можна замовити в Редакції “Ми і Світ”. Ціна з пересилкою: 16.00 доларів).

Англомовне видання щоденника “Америка” помістило довшу, дуже позитивну рецензію на альбом “Український піонер”, надіслану “Українською академічною пресою” з Літтлетон, Колорадо.

Міністр едукації Алберти про видання “Український піонер”. — Дейвід Кінг, міністр Едукації Алберти надіслав нам листа, в якому пише:

“Пані Барбара Козяк переслала мені примірник книжки „Український піонер”, присвячену творчості мистця Василя Курилика. Книжка є імпонуючою презентацією мис-

тецтва і я переслав її Відділові підручників Департаменту Едукації на розгляд. Є можливість, що вона знайдеться на Списку затверджених текстів для одного чи більше курсів навчання в системі навчання студентів у провінції Алберта.

У цьому випадку книжку замовить у більшій кількості Книжкове відділення Едукації Алберти або індивідуально замовлятимуть її книгарні й учителі".

Новий номер "Нотатки з мистецтва". — Оце вийшов з друку двадцятий номер мистецького журналу Відділу ОМУА у Філадельфії, який заснував і редагує проф. Петро Мегик. В журналі поміщені статті: Вол. Кивелюк "До проблеми естетик старохристиянської і візантійської доби"; Вол. Попович: Дивид Бурлюк; Всев. Кармазин-Каковський: Спогад про Фотія Красницького; Любомир Калинич: Проект Української кімнати в Пітсбурзькому університеті; Євген Блакитний: Творчість Петра Мегика; П. М.: Огляд графічних оформлень українських книжкових видань; З жалобної хроніки. Мистецька хроніка. З життя і праці Української Мистецької Студії у Філадельфії. В журналі поміщено 6 кольорових та багато чорно-білих репродукцій мистецьких творів.

РЕЛІГІЯ

Молитовник, писаний новою англійською мовою. — На синоді Англійської Церкви в Лондоні прозвучали вперше з уст кентербурійського архієпископа Роберта Ранні богослужбні молитви в сучасній англійській мові, без староанглійських величних зворотів.

Отож, у Господній молитві, замість колишнього "Our Father, which art in Heaven, hallowed be Thy name" вжито "Our Father in heaven, hallowed be your name".

Новий Службник ("Alternative Service Book") має замінити "Book of Common Prayer", що ним користувалася Англійська Церква повних три століття. Формально таке рішення мусить бути затверджене англійським парламентом.

Католицька Церква шукає замирення з лютеранами. — Напередодні відвідин папою Іваном Павлом II Західної Німеччини ватиканський спеціаліст від зв'язків з лютеранами монс. Альойс Кляйн виступив із заявою, що осудження Протестантської Реформації в XVI столітті не відповідає сучасній позиції Католицької Церкви. Ця заява має на меті протидіяти незадоволенню протестантів із папською візити.

МЕДИЦИНА

Вправність стародавніх хірургів.

— Зцілителі, які жили на території стародавньої Скитії, вміли робити складні хірургічні операції. Також висновку дійшли археологи Харківського державного університету, досліджуючи розкопки міста Гелона поблизу нинішнього села Більська на Полтавщині. Тут виявлено інструменти і череп з слідами трепанації у лобовій пазусі. На думку спеціалістів, операція виконана у відповідності з правилами, і людина після неї, напевне, ще довго жила.

Це грандіозне на той час місто, описане старогрецьким істориком Геродотом, було великим ремісничим і культурним центром Скитії, — розповідає професор Б. Шрамко. — На самому початку залізного віку тут діяли сиродуті горни, які давали змогу одержувати залізо і сталь. Знайдено ножі, мечі, кинджали, рукоятки яких прикрашені зображеннями тварин, птахів, фантастичних істот — грифонів. Стародавні майстри займались також обробкою золота, срібла, кості, рога та інших матеріалів. До цього тепер додалося ще одне археологічне свідчення: жителі Гелона були й дуже вправними медиками.

Відкрив таємницю “вічної молодості”? — Німецький учений, Барон Манфред, який був одним із піонерів у телевізії та брав участь у продукції атомової бомби в СРСР, каже, що знайшов спосіб зупинити процес старіння. Барон Манфред фон Арденне не претендує на те, що відкрив секрет вічного життя, але запевняє, що його киснева терапія оживляє вітальність старих людей і помітно зменшує сполучені з віком недомогання.

Процес відмолодження проводиться в трьох етапах: Наперед пацієнт одержує вітаміни, які підготовляють організм до більшої кількості кисню. Після цього впродовж двох-трьох годин йому подається крізь ніс повітря, збагачене киснем. На третьому етапі збільшується циркуляцію крові у всіх частинах тіла.

Озон сповільнює ріст пістряка. — Випадково відкрили, що звичайна видозміна кисню — озон сповільнює ріст ракових клітин. До такого висновку прийшли науковці медичної школи Вашингтонського університету. Озон витворюється з кисню під впливом електричного струму або ультрафіолетних променів. Біохімік Фредерик Світ, який викрив цю властивість озону, заявив, що для дальших

висновків потрібні ще дослідження.

Лікує квітковий пилок. — У Румунії створено нові препарати — поленапін та поленавітал. Основна складова частина їх — рослинний пилок. Учені Науково-дослідного інституту бджільництва довели, що рослинний пилок, багатий на біостимулятори, білки та вуглеводи, знижує рівень холестерину, відновлює деякі функції організму, активізує клітинне дихання.

Коли допомагає голкотерапія? — Всесвітня Організація Охорони Здоров'я опублікувала перелік хвороб (їх усього 43), які можна лікувати з допомогою голкотерапії. Це захворювання органів дихання, запалення лобних пазух, грип, гостре запалення мигдалин, зубний біль тощо. Висновки ґрунтуються на клінічних спостереженнях. Що ж стосується анестезії (знеболювання) за допомогою голкотерапії, то експерти вважають, що вона також має право на існування. Складено також перелік хвороб, за яких голкотерапія не допомагає. Сюди належать рак і хвороби шкіри. Протипоказано застосовувати голкотерапію і під час вагітності.

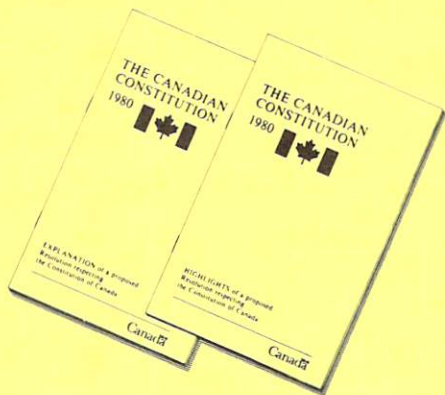
Ензими вирішують про стрункість чи огрядність. — Медичний журнал Нової Англії, базуючись

на дослідах, проведених у двох лікарнях, висловив гіпотезу, що тонкі люди мають більше ензимів, які регулюють основний хімічний процес — обмін іонів соди й поташу всередині клітини. Цей процес спалює калорії і вдержує нормальну температуру нашого тіла — 37°C. Деякі огрядні люди мають менше цих гормонів і заготовляють більше поживи у формі жиру, як спалюють. Досліди виявили, що в огрядних людей червоні тільця крові мають в середньому на 22% менше ензими, яку популярно звуть "содієм памп", яка допроваджує до клітин потасієм і виводить з них содієм.

РІЗНЕ

Ягоди на вербі. — Їдучи шляхом Кременець-Почаїв на Тернопільщині, можна побачити дивне диво. Перед в'їздом у лісове урочище Нестерівщина одна із верб осінню рясно вкривається червоними ягодами. Мабуть, якась пташка, ласуючи горобиною, опустила ягоду, яка потрапила між товсті гілки і зернятко пустило корінчики в м'яку вербову деревину. Горобина стала прищепою верби. Приблизний вік їй вісім років і сьогодні вона вкриває вербу кетягами червоних ягід.

Something to think about...

If you would like to have more information, free, you can pick up copies of these publications at most urban post offices.

If they are not available at your post office please send this coupon.

PUBLICATIONS CANADA
P.O. Box 2886, Station B, OTTAWA, Ontario K1P 0G6

Please send me more information on the Constitution:

Explanation # 16

Highlights # 17

Please also add my name to the mailing list

Name.....

Street..... Apt. #.....

City/Town..... Prov.

Postal Code.....

Canada

